RIIHIMÄKI

JULKAISU N:o 3

RIIHIMÄKI-SEURA 1964

— Isten hozott Riihimäkibe!

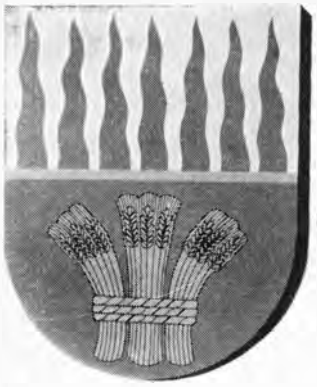
— Willkommen nach Riihimäki!

— Velkommen til Riihimäki!

— Välkommen till Riihimäki!

— Добро пожаловать в Рийхимяки!

— Tervetuloa Riihimäkeen!

Keskeisen aseman
maan väestöllisessä
painopisteessä omaava

Riihimäki

tarjoaa teollisuudelle:

- **teollisuustontteja edullisin ehdoin**
- **hyvät yhteydet kaikkiin suuntiin**
- **laajan ja vauraan markkinointialueen**
- **ammattitaitoista työvoimaa**
- **uuden työvoiman pätevän koulutuksen**

Tervetuloa tutustumaan

RIIHIMÄKI

NUMERO 3
1964

JULKAISIJA
RIIHIMÄKI-SEURA

TOIMITTANUT
KALEVI PENTTILÄ

SISÄLTÖ

6	RIIHIMÄEN LAULU	
7	TAUNO KARILA	
8	MAAHERRAN TERVEHDYS ..	Jorma Tuominen
9	KOTISEUTUMME	Vilho Heino
11	RIIHIMÄKI V. 1970	V. O. Mäkinen
12	MUSEO, EILEN, TÄNÄÄN, HUOMENNA	Eero Hilli
12	SEURAKUNTA TÄNÄÄN	Lauri Palva
14	RIIHIMÄKI KOULUKAUPUNKINA	Aune Kuronen
19	KOTIIN	Irma Airisto
20	TARINAA RIIHIMÄEN ASEMAKAAVOIHIN LIITTYVÄSTÄ KORTTELI-, KATU- Y.M. NIMISTÖSTÄ	Paavo Salimäki
22	RIIHIMÄKELÄISKIRJAILIJOITA	Tuulikki Holmila
29	KEVÄTPURO	Mauno Isola
24	MAUNO ISOLA	Irma Airisto
25	TOUKOKUUSSA HÄMEEN KESÄYÖSSÄ	Irma Airisto
25	TEOLLISUUS JA KAUPPA	H. G. Paloheimo-Yhtymä
26		Riihimäen Lasi Oy
27		Oy Kumela
28		Oy Sako Ab
29		Oy Teka Ab – Havin Oy
30		Luukeskus Oy Ab
31		Oravan Tehtaat Oy
32		
33		Riihimäen Kirjapaino Oy
34		Kommandiittiyhtiö Tilkepaja
35		Virkin Virvoke Kommandiittiyhtiö Väinö Virkki
36		Teräskiila Oy
37		Riihimäen Vesi ja Lämpö Oy Riihimäen Makkaratehdas Oy
38	MAIDONTUOTANNON NOUSU JA KEHITYS RIIHIMÄEN TALOUSALUEELLA	Sulo Leppänen
40		OTK:n Ravintojalostetehdas
41		Ri-Le Oy
42		Kauppakin käy
43		Sokos-Kara SOK-laisen osuuskaupan toimintaa Riihimäellä
44		Osuusliike Ahjo
45		Riihimäen Yrittäjät r.y. Keskon Riihimäen konttori
46		Oy Renlund Ab:n Riihimäen myymälä

RIIHIMÄKI-JULKAISU ILMESTYY TARVITTAESSA. SEN TARKOITUKSENA ON KOTISEUDUN MENNEISYYDEN, NYKYISYYDEN JA TULEVAISUUDEN KUVAAMINEN SEKÄ KOTISEUTUAATTEEN TUNNETUKSI TEKEMINEN.

KAPPALEHINTA 2 MK

RIIHIMÄEN LAULU

(Väinö Mäkelä)

Marssin tapaan

Tauno Karila

Riihimäen laulun säveltäjä

Riihimäki-Seura julisti 11. 9. 1959 Riihimäki-aiheisen laulun kirjoituskilpailun. Sen voitti helsinkiläinen opettaja Väinö Mäkelä.

Sävellystyö annettiin Tauno Karilan tehtäväksi. Tauno Karila on syntynyt Hausjärvellä 22. 9. 1908. Oikeastaan syntymäpaikaksi voitaisiin merkitä Riihimäki. Ylioppilaaksi Karila pääsi Riihimäen yhteiskoulusta v. 1928. Opiskelunsa hän aloitti Helsingin konservatoriossa (nyk. Sibelius-Akatemia) v. 1929. Sieltä Karila siirtyi yliopistoon v. 1931, ja valmistui fil. kandidaatiksi v. 1937. Tämän lisäksi hän on opiskellut Berliinin yliopistossa (1938—39) ja suorittanut useita opintomatkoja mm. Wieniin, Ruotsiin, Tanskaan, Viroon, Latviaan ja U.S.A:han. Tauno Karila on toiminut mm. YL:n varajohtajana, Hämäläis-Osakunnan laulajien, Riihimäen mieslaulajien ja Kalevan laulajien johtajana. Vuosina 1941—55 hän oli Helsingin Sanomien musiikkiarvostelijana ja musiikkiosaston toimittajana. Vuodesta 1962 hän on ollut Suomen Sosialidemokraatin arvostelijana. Fil. lisensiaatti hänestä tuli v. 1954 ja tohtori v. 1955. Vv. 1959—1960 toimi tri Karila yliopiston musiikkitieteen vt. professorina ja vuodesta 1957 lähtien hän on ollut musiikin estetiikan dosenttina.

Teoksia: "Vesimaisemat Jean Sibeliuksen, Oskar Merikannon ja Yrjö Kilpisen yksinlaulujen melodiikassa 1954" (väitöskirja), "Sanat ja sävelet Yrjö Kilpisen Koskenniemi-lauluissa" (1956), "Beethoven, Mozart, und Haydn gesehen von einem finnischen Forscher um die Mitte des 19. Jahrhunderts" (1959), "Composers of Finland" (1961). Parhaillaan on työn alla Yrjö Kilpisen elämäkerta, jonka pitäisi ilmestyä ensi syksynä. Teoksen kirjoittamista varten on Tauno Karila saanut Suomen säveltaiteen tuki-säätiön stipendin.

Maaherran tervehdys

Lähes 40 vuoden ajan on Hämeen Heimoliitto suorittanut työtä, jonka tarkoituksena on ollut syventää Hämeen väestön kiintymystä kotiseutuun, edistää laajan historiallisen maakuntamme entisyyden ja nykyisyyden tuntemusta sekä kehittää tämän päivän Hämeen henkistä ja taloudellista vaurastumista.

Tällainen maakunnallinen työ on ennen muuta kotiseututyötä, joka tunnustaa perinteiden arvon ja niiden vaalimisen merkityksen. Mutta se ei suinkaan tahdo olla terveen ja nykyisessä yhteiskunnassa tarpeellisen kehityksen jarruna. Päinvastoin oikea kotiseututyö muodostuu käytännössä kahden kulttuurimuodon, entisen ja uuden välittäjäksi ja sovittajaksi. Eräs kotiseututyön tutkija onkin sattuvasti sanonut, että kotiseudun perintö ei ole vain museo, vaan sitä on kaikki se, mikä antaa tälle seudulle luonteenomaisia piirteitä, sen ihmisille viihtyisyyttä ja ilmaa hengenelämälle.

Riihimäki-seura, Heimoliiton jäsenyhdistyksenä, on jo noin 30 vuoden ajan työskennellyt samanlaisten tarkoitusperien hyväksi. Käytännöllisessä työssään se on pyrkinyt edistämään kotiseutunsa taloudellista ja henkistä kehitystä, mistä eräänä vakuuttavana osoituksena on seuran aloitteesta järjestetyt kaupan ja teollisuuden näyttelyt. Samoin seuran monet arvokkaat juhlatilaisuudet, joissa on pyritty elvyttämään eräitä kansankulttuurimme kauneimpia ilmenemismuotoja, erityisesti kansantanhuja, joista saamme jälleen nähdä viehättäviä esityksiä jopa kansainvälisenä yhteisesityksenä, puhuvat aidosta kotiseututyöstä.

"Riihimäki III" välityksellä saan esittää Hämeen Heimoliiton tervehdyksen Riihimäki-seuralle, sen aktiivisille jäsenille ja kaikille niille riihimäkeläisille, jotka osallistuvat voimia kysyvän kauppa- ja teollisuusnäyttelyn järjestelyihin, ja toivotan teille hyvää yhteistyötä näyttelyn onnistumiseksi ja kotiseutunne rakentamiseksi samassa myönteisessä hengessä, joka on ollut tunnusomaista nuoren kaupunkinne kehitykselle.

Jorma Tuominen

VILHO HEINO

Kotiseutumme

Alati muuttuvassa maailmassa on kotiseutu jokaiselle ihmiselle läheinen ja sen muistot mieluisat ja elävät. Rakkaus kotiseutuun on luonnollisesti voimakkain silloin, kun eletään lähellä lapsuuden kasvupaikkoja, mutta yhtä eläväksi se voi muodostua suoritettaessa elämäntyötä vireässä ja yhteishengen elävöittämässä yhdyskunnassa. Tällöin voi tuntua erittäin elävänä tuon yhdyskunnan ratkaisuissa yhteinen me-henki.

Riihimäki-Seura, joka perustettiin v. 1935, on koko toimintansa ajan tähdännyt yhteisen kotiseutuhengen ja kotiseuturakkauden vaalimiseen ja yhä uudelleen elävöittämiseen. Tällöin on aina kulkenut rinnakkain kaiken eletyn ja entisen talletttaminen sekä nykyhetken tutkiminen että tulevaisuuden urien aukominen. Tuntuu siltä, että rakentaessamme yhteiskuntaa nykyisenä atomiaikakautena me tarvitsemme sitä samaa tulevaisuudenuskoa ja rohkeutta kuin oli entisillä rakentajilla niinä päivinä, jolloin erämaahan ryhdyttiin rakentamaan uutta yhdyskuntaa.

Monin tavoin on seura saanut olla mukana paikkakunnan suurissa ja julkisissa tapahtumissa. Riihimäki-Seuran toimesta on järjestetty kaksi laajaa kauppa- ja teollisuusnäyttelyä, nimittäin vuosina 1937 ja 1959. Kun tänä vuonna kesäkuussa järjestettävässä laajassa kauppa- ja teollisuusnäyttelyssä seura jälleen on mukana kaupungin laajan ja tunnustetun teollisuus- sekä yrittäjäväen lisäksi, ei voi kuin toivoa parhainta onnistumista tälle suurelle teollisuuden ja kaupan katselmukselle. Seura on ollut samanaikaisesti täällä järjestettävien suurten kansainvälisten tanhujuhlien yhtenä aloitteen tekijänä. Jo v. 1961 seura oli mukana järjestettäessä ensi kertaa Suomessa kansainväliset tanhujuhlat. Silloin kaupungissamme oli vieraana yli 200 ulkomaalaista juhlavierasta ja 9:stä maasta kotoisin olevaa tanhuryhmää.

Monien arvokkaiden kulttuuritilaisuuksien järjestämisessä on seura saanut olla mukana mm. yhdessä Hämeen Heimoliiton ja Suomen Kulttuurirahaston Hämeen rahaston kanssa. Samoin jo perinteeksi muodostuvan Riihimäki-päivän järjestelyissä seura on ollut mukana. Riihimäen laulu, kotipihakilpailut, museohanke, yhteydet Helsingissä toimivaan Riihimäki-kerho 52:een, kotiseutujuhlat, tanhuharrastus sekä seuran aikaisemmat julkaisut ovat muodostaneet toiminnan rungon.

Kun Riihimäki Julkaisu III nyt ilmestyy, keskittyy se oleellisesti juuri tämän hetken Riihimäkeen. Kun kesäkuussa täällä vietämme suurta kotiseudun juhlaa, joka kertoo arjen aherruksesta ja työstä, ja kun me saamme vieraita ulkomailta — ystävyyskaupungeistamme — sekä omasta maastamme laajan näyttely- ja juhlavierasjoukon, niin suunnatkaamme ajatuksemme kysymykseen, mitä on kotiseutu, ja mitä kotiseuturakkaus merkitsee tämänhetkisessä yhdyskunnassa.

Esitän parhaat kiitokset kaikille yhteisöille, liikkeille ja henkilöille, jotka ovat tukeneet tämän julkaisun aikaansaamista.

EERO HILLI

Museo eilen, tänään, huomenna

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 70 vuotta järjestyneen kotiseutututkimustoiminnan aloittamisesta. Jo alusta alkaen tuli myös museoesinekeräys liitetyksi tähän piiriin. Vasta niin myöhään kuin v. 1910 sijoittui Kansallismuseo, jonka syntysanat lausuttiin v. 1887, omaan taloonsa ja keräystoiminta pääsi entistä ripeämpään vauhtiin. Esinekeräys oli heti alkuun perusteellista eikä luulisi enää kerättävää löytyvän. Tosiasiassa kuitenkin kotiseutumuseoita nousee kuin sieniä sateella. Perustetaan suuria asiantuntemuksella järjestettyjä ammattimaisesti hoidettuja maakuntamuseoita, pieniä pitäjänkokoelmia ja jopa yksityisiä kotimuseoitakin. Kaikkiin on riittänyt ja jatkuvasti näyttää riittävän kerättävää ja niinpä voitiin sanoa maan ensimmäisen valtakunnallisen lasimuseon lopulta tulleen perustetuksi. Kuitenkin jo pari vuosikymmentä aikaisemmin olivat Riihimäen Lasi Oy ja myöhemmin Kumela Oy luvanneet kokoelman tuotantoansa lasimuseolle heti, kun huoneustokysymys ratkeaa. Lupauksensa molemmat mainitut tehtaat sittemmin runsain mitoin täyttivät.

Tätä kirjoitettaessa tehdään suunnitelmia Riihimäen valtakunnallisen lasimuseon sijoittamisesta Allinnaan, jonka lasimuseolle luovutettavat tilat valitettavasti eivät ole suuren suuret. Pienestä alusta on lasimuseo lahjoitusten ja ostojen kautta paisunut mittavaksi erikoiskokoelmaksi, joka vaatii edelleen

sekä näytteille pantavaa. Tämä päivä on huomenna jo eilinen, ja kehittyvä yhteiskunta jättää jälkeensä jatkuvasti ajallensa erikoista, tallettamisen arvoista.

Pian sai pyrkimys erikoisalojen museoiden perustamiseen tuulta purjeisiinsa. Jo Riihimäenkin museota kaavailtaessa neljännesvuosisata sitten todettiin, että kotiseutumuseomme tulee pääasiassa keskittyä rautatien ja lasin piiriin. Rautatiemuseon siirto pois Helsingistä oli useaan otteeseen esillä ja sen sijoittamista Riihimäelle ajettiin ponnella. Kun kävi selville, ettei sanottuja kokoelmia tultaisi Riihimäelle siirtämään, jäi lasimuseon aikaansaaminen valtakunnalliseksi museoksi laajennettuna täällä päätehtäväksi.

Alku lasikokoelmille saatiin Hämäläis-Osakunnan kesällä 1961 Riihimäellä suorittaman museoesineiden keräilyn yhteydessä. Puoli viidettäsataa lasiesinettä koottiin, joukossa jokunen harvinaisuus kehittyäksensä runsaasti tilaa. Nyt saataviin tiloihin voidaan tarkkaa suunnitelmaa noudattaen kuitenkin sijoittaa pääosa sekä koossa että luvassa olevista kokoelmista, minkä lisäksi myös tutkimustyölle luodaan — tosin vaatimattomat — mahdollisuudet.

Yli 30 eli noin puolet maassamme toimineista tahi toimivista lasitehtaista on kokoelmassamme edustettuna. Kunnianhimoisena päämääränämme on saada näytteitä kaikista maamme yli 60:stä lasitehtaasta. Mahdollisuuksia näyttää olevan, mutta sitkeätä ponnistelua ja aikaa tämäkin päämäärä — ei suinkaan ainoa museolle asetetuista tehtävistä — näyttää vaativan. Sanotaan, että ”kansan käsi on karttuisa”, sen on museommekin saanut kokea ja toivomme, että se mielenkiinto, jota kautta maan lasimuseotamme kohtaan on osoitettu, jatkuisi. Ennen kaikkea toivomme riihimäkeläisten jatkuvasti muistavan lahjoituksin omaa museotansa.

V. O. MÄKINEN

Riihimäki v. 1970

Elämän syke nykypäivän Riihimäellä on voimakas. Sen tunteee kaduilla liikkuessaan, myymälöissä, työpaikoilla, kouluissa, vapaissa harrastuksissa, kaikkialla kaupungissamme. Se tekee voimansa havaittavaksi niissä muutoksissa, mitkä päivästä toiseen muokkaavat Riihimäkeä sekä sisäisesti että ulkonaisesti. Tavatessamme henkilön, joka muutaman vuoden väliajan jälkeen käy täällä, saamme häneltä miltei poikkeuksetta toteamuksen: Kylläpä Riihimäki on muuttunut!

Riihimäki nimi esiintyy asiakirjoissa jo muutamia vuosia ennen vuotta 1862, jolloin Helsinki—Hämeenlinna rata valmistui, mutta merkitykselliseksi teki paikkakunnan Pietarin radan valmistuminen syyskuun 11 päivänä 1870, mitä päivää pidämme Riihimäen syntymäpäivänä. Tuohon päivään mennessä pyritään saamaan valmiiksi Riihimäen historiateos sekä yhdessä valtionrautateiden kanssa pystyttämään Pietarinradan muistomerkki. Vuosi 1970 on yhteinen juhlavuosi sekä kaupungille että valtionrautateille, joiden synty ja kehitys on ratkaisevasti vaikuttanut ja edelleen vaikuttaa paljon myös Riihimäen kehitykseen.

Millainen on Riihimäki v. 1970? Kehityksen kulku kaupungissamme on sotien jälkeen ollut tasaista ja nopeaa. Melko hyvän lähtökohdan saamme siis, jos ajattelemme tilannetta kuusi vuotta sitten, ja lisäämme nykyiseen Riihimäkeen saman verran kuin on tapahtunut noiden edellisen kuuden vuoden aikana. Asukasluku on eräs kehityksen mittapuista: Riihimäen asukasluku on v. 1970 jonkin verran yli 25.000. Kaupungin ulkonaiset puitteet, kaupunkikuva on muuttunut edukseen. Kaikki pääliikenneväylät, kokoojakadut ja keskustan kadut ovat kestopäällystetyt; päällystämättä ovat vain omakotialueiden asuinkadut. Puistot ja istutukset ovat lisääntyneet, talojen pihat kaunistuneet. Keskustasta on parisenkymmentä puutaloa hävinnyt ja tilalle tullut kerrostaloja, joita syntyy myös keskustan ulkopuolella oleviin asumalähiöihin. Elävä kaupunki ei ole koskaan "valmis", mutta v. 1970 Riihimäki on nykyistä kaupunkimaisempi, kauniimpi ja viihtyisämpi.

Riihimäki on kuulunut Suomen köyhimpiin kaupunkeihin, mutta on viime vuosina vaurastunut. Vaurastuminen on ollut välitön seuraus kaupungin talouselämän ripeästä kehittymisestä, mikä tulee vuoteen 1970 mennessä jatkumaan vielä voimakkaampana. Tämä tulee tapahtumaan sekä teollisuuden että kaupan ja palveluelinkeinojen alalla. Tiedämme, että eräät Riihimäen teollisuuslaitokset ovat parhaillaan laajentamassa tuotantoaan, ja että päätös erään huomattavan uuden laitoksen sijoittamisesta Herajoelle on tehty. Herajoen teollisuusalue Helsinki—Tampere runkotien varrella onkin teollisuudelle varatuista alueista se, minkä odotetaan nopeimmin lähivuosina kehittyvän. Kaupan, erikoisesti tukkukaupan laajentuminen on odotettavissa — siitä on jo merkkejäkin, ja palveluelinkeinojen osuus tulee työtilaisuuksien antajana lisääntymään, mikä ilmiö todetaan kaupungeissa kaikkialla maailmassa. Riihimäen sijainti Helsingin tuntumassa, mutta itsenäisen talousalueen keskuksena, saa katseet kääntymään Riihimäkeen jonkinlaisena Helsingin liikapaineen "varaventtiilinä". Kaupungin kehityksen puitteina toimiva uusi yleiskaava on vuoteen 1970 mennessä käytettävissä. Riihimäen—Lietsan tien parin vuoden kuluessa ja Riihimäen—Lahden tien vuoteen 1970 valmistuessa tulee Riihimäen talousalue voimakkaasti kehittymään. Pohjois—etelä ja itä—länsisuuntaisten valtakunnallisten teiden risteys suo painavia etuja teollisuudelle ja kaupalle. Sen sijaan Riihimäki—Lammi tie (4-tie) tuskin on valmis v. 1970.

Viime vuosina perustetut koulut ja oppilaitokset ovat vuoteen 1970 mennessä saaneet suunnitellut laajuudet ja omat rakennuksensa. Todennäköisesti on syntynyt yksi tai kaksi uutta koulua, ja Riihimäen asema koulukaupunkina on vakiintunut. Nyt monilla aloilla virkeinä versovat kulttuuriharrastukset ovat saaneet varmemman jalansijan. Musiikkiopiston toiminnan tulokset näkyvät kaupungin musiikkielämässä selvästi, ja lasimuseo on merkittävä nähtävyys — vain pari mainitakseni. Kaupungintalo on, jollei rakennettu, niin ainakin syntymässä. Teatteri mahdollisesti saa sen yhteydessä itselleen uudet puitteet. Kaupunki tulee entista enemmän muodostumaan kokousten, konferenssien ja näyttelyiden pitopaikaksi, mihin sillä on hyvän sijaintinsa ja hyvien liikenneyhteyksiensä vuoksi erinomaiset mahdollisuudet. Sisäurheilutiloja, uimahalli siihen luettuna on rakennettu ja Riutan aluetta on todennäköisesti pystytty kehittämään.

Edellä ei ole pyritty luettelemaan kaikkea, minkä odotetaan vuoteen 1970 mennessä tapahtuvan, eikä se ole tarpeenkaan, sillä ennustaminen on epäkiitollista työtä, olkoonpa, että sen pohjana on tosiasioita. On niin monia tekijöitä, sekä positiivisia että negatiivisia, mitkä voivat pahoin sekoittaa hyvinkin järjestetyt konseptit. Älkäämme kuitenkaan unohtako tärkeintä: ihmistä, kaupunkimme asukasta. Toivokaamme, että hän myös kehittyy tasapainoiseksi ja onnelliseksi. Kaupungin kaikki muu kehitys on vain apuväline tässä kehityksessä.

Riihimäellä 14. 3. 1964.

LAURI PALVA

Seurakunta tänään

Kun Riihimäen kauppala ja seurakunta v. 1922 aloittivat itsenäisen toimintansa, tuskin kukaan silloisista riihimäkeläisistä aavisti, missä olosuhteissa nyt eletään ja työskennellään. Kaiken muuttumisen vauhti on ollut yllättävän suuri. Ei vain väkiluku ole kasvanut, vaan elämisen tapa ja ihmisten asettamat vaatimukset elämän tapahtumille ovat perusteellisesti muuttuneet.

Seurakunnan perustehtävä on pysynyt kuitenkin vuosisatojen halki muuttumattomana. Ongelmana ovat jatkuvasti muodot, joilla seurakunta kunakin aikana palvelee ihmistä. Julistaessaan elämän valtakunnan sanomaa, Jumalan evankeliumia, seurakunnan tulee myös työtavoiltaan olla elävä seurakunta. Sen on elettävä ajan mukana.

Nykyisen ajan ihminen tarvitsee seurakuntaa paljon enemmän kuin entisaikojen. Tosin sanotaan joskus, että kristillisen kirkon aika on ohi, siis myös seurakunnan. Väittämä on tosiasioihin perustumaton huitaisu. Eihän tämän päivän hyvinvointi ole vapauttanut ihmistä riippuvuussuhteesta Jumalaan. Hänet voidaan kieltää, mutta ei se muuta asiaa miksikään. Se on vain ihmisen puolelta tapahtuvaa sisäisen tuomion pelon aiheuttamaa torjuntaa, eräänlaista Jumala-suhdetta sekin.

Kaupunkiyhdyskunnan rakenne ja elämisen muodot tekevät ihmiset entistä enemmän riippuviksi toinen toisistaan. Ihmisten väliset suhteet näyttelevät aivan toista osaa kuin harvaan asutuilla seuduilla. Seinän takana, katon yläpuolella, lattian alla asuu toinen ihminen. Rappukäytävä on heitä täynnä. Kadulla kulkeminen on tarkkaan säännöstelty toisten kulkijoitten tähden. Työpaikassa työntekijä on eräänlainen ratas, joka on kytketty edelliseen ja seuraavaan työntekijään. Ihmisten monenkaltainen suhdeporrastus on suorastaan ahdistava. Se on niin ahdistava, että normaalit ihmissuhteet kodissa ja muualla monesti järkkyvät pahasti, jopa särkyvätkin.

Yhteensulloutuneen yhteiskunnan jäsenet jäävät lopulta pelottavan yksinäisiksi ja eristyneiksi. Sisäinen avuttomuus ja neuvottomuus jäytää elämänvoimia.

Kristillinen seurakunta on tässä ensiarvoinen auttaja. Se on ajallisiin mitä erilaisimpiin ryhmittymiin nähden puolueeton. Tämän päivän kristillinen seurakunta Riihimäellä koostuu kaikista ikäkausista, miehistä ja naisista, satojen erilaisten ammattien harjoittajista, erilaisten poliittisten mielipiteitten omaksuneista, n. 21 000:sta erilaisesta ihmisyksilöstä. Jokaista heistä tulee seurakunnan voida palvella kunkin tarpeitten mukaan niillä keinoilla ja sillä sanomalla, mitä seurakunnalla on.

Seurakunta tänään tarvitsee juhlakokoontumisiinsa kirkon. Yhteinen jumalanpalvelus on seurakuntaperheen tärkein tapahtuma, jossa tarjotaan jokaiselle seurakunnan jäsenelle hengellinen perushoito. Kolme kirkkoamme voi sunnuntaisin ottaa samanaikaisesti puolisentoistatuhatta ihmistä. Iltakirkot tarjoavat monia lisämahdollisuuksia.

Muuhun seurakuntapalveluun — arkiseen ja juhlaan — saadaan aivan uudet mahdollisuudet keväällä valmistuvissa uudisrakennuksissa. Virastojen saadessa asianmukaiset tilat toivotaan voitavan entistä paremmin palvella seurakuntalaisia kirkkoherranviraston ja taloustoimiston käyttäjinä. Huomionarvoinen seikka on myös se, että kaikki tärkeät virastot — valtion, kaupungin, seurakunnan, kansaneläkelaitoksen — tulevat lähelle toisiaan asioimisen keskittämiseksi.

Nuorta väkeä varten tulee eri rakennuksista kolme kerrosta heidän erikoiskäyttöönsä. Tähän asti ei nuorisolla ole ollut vähäisintäkään erikoistilaa seurakunnan omissa suojissa. Nyt saadaan nuorisosali, takkahuone, kerhohuoneita eri tarkoituksiin, erikoisharrastelijain tilat (veisto, metallityöt, valo-

kuvaus ym.), nuorisotoimisto jne. Ensi syksynä suurtenkin nuoren väen ryhmien sopii lähteä liikkeelle seurakunnan suojiin.

Temppelikadun kulmauksesta, kadulta suoraan, pääsee viihtyisään diakoniatoimistoon, jossa tullaan diakonissojen toiminnan lisäksi avaamaan seurakuntapalvelutoimisto monimuotoista perheneuvottelutyötä varten. Tämä pikku toimisto on varmaan alkuna hyvinkin laajamittaiselle seurakuntapalvelulle, jolle sen eri muodoissa on varattu laajenemistilaa moniksi vuosiksi huonetiloihin, jotka toistaiseksi voidaan vuokrata sivullisille, kunnes ne tarvitaan omaan käyttöön.

Alle kouluikäisten palvelemiseen seurakunta saa myös uusissa tiloissa mahdollisuudet avaamalla päiväkerhotoiminnan, joka jo monissa suurissa kaupungeissa on osoittautunut kovin hyväksi työmuodoksi.

Kirkkopuistossa sijaitsevan seurakuntatalon juhlakerros luo yhteydet kirkossa pidettäviin tilaisuuksiin erittäin luontevasti. Aivan uudella tavalla voidaan tarjota kauniita tiloja hautajaisten ja hääjuhlienkin pitämiseen. Kaksikin tilaisuutta voidaan järjestää samanaikaisesti. Vähätilaiset kodit voivat näin saada apua seurakunnan yhteisistä kotitiloista.

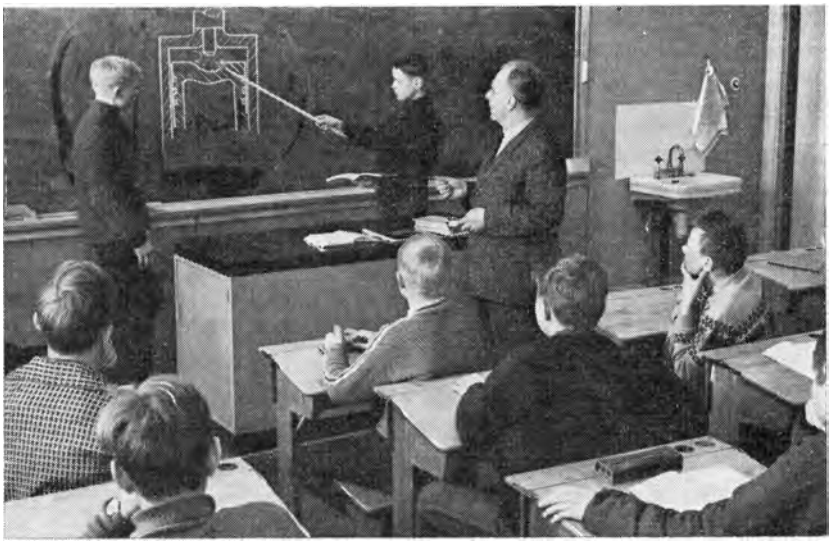
Seurakunta tänään on Jumalan perheväen ilmentymä Riihimäellä. Ei se toki merkitse virheettömien ja täydellisten ihmisten yhteistyötä. Se on monessa puuttuvaisten ja syntisten yhteisö, jonka jäsenet kuitenkin tunnustavat uskonsa Jumalaan ja käyvät eteen päin elämässään opetuslapsina. He tietävät, että heidän seurakunnassaan liikkuvat ne elämänvirrat, joista voi saada voimaa, rohkaisua ja selvyyttä elämäänsä. Jumalaan uskoen voi turvallisesti kulkea kaiken muuttuessa.

Seurakunta tänään on Sinun suuri perheyhtiösi.

AUNE KURONEN

Riihimäki koulukaupunkina

Riihimäen aseman seudun rautatieläisten lapsia varten perustettiin koulu v. 1879. Ensimmäinen opettaja oli neiti O. Wendell. Silloin oli paikkakunnalla paljon ruotsinkielisiä, ja sentähden koulu oli kaksikielinen. Rautatienpuistossa Keskuskirkkoa vastapäätä oleva rakennus, jossa nykyään toimii rautatieläisten terveydenhuoltokeskus, on Riihimäen vanhin koulutalo. Koulussa oli siis suomalainen ja ruotsalainen osasto, mutta johtokunta oli ruotsinkielinen, ja pöytäkirjat kirjoitettiin ruotsinkielellä vuoteen 1895. Koska suomalaisten oppilaitten määrä lisääntyi huomattavasti enemmän, niin v. 1908 rakennettiin suomalaiselle koululle oma rakennus. Entinen jäi ruotsalaiselle koululle. Suomalaista koulua ylläpidettiin rautatiehallituksen varoilla vuoteen 1922, jolloin se joutui kunnan hallintaan ja sai nimen Keskuskoulu. Vanhimmat paikkakuntalaiset muistavat vielä Rautatien koulussa liki 40 vuotta johtajana toimineen opettaja J. Tuuran, jonka mukaan koulua sanottiin myös "Tuuran kouluksi". V. 1930 loppui Keskuskoulun toiminta, ja sen opettajat ja oppilaat siirrettiin Pohjoiseen kansakouluun. Vaikka rautatiehallitus lopetti ruotsalaisen koulun ylläpidon, se kuitenkin jatkoi kannatusyhdistyken varoilla toimintaansa oppilaiden vähyydestä huolimatta vuoteen 1931, jolloin sillä oli oma talo Salpausseläntien varrella.

Paikkakuntamme asukasluku lisääntyi, tehtaita perustettiin, liike- ja muu elinkeinoelämä kehittyi. V. 1921 astui voimaan oppivelvollisuuslaki, joten oppilasmäärä kasvoi ja kouluja laajennettiin. Kansan sivistystarve ja opinhalu lisääntyi, siksi tarvittiin uusia oppilaitoksia. Nuorta kaupunkiamme, jossa paitse oppivelvollisuuskouluja, kansa- ja kansalaiskoulua, on nykyään kolme oppikoulua ja monia erilaisiin ammatteihin valmistavia oppilaitoksia, voidaankin pitää jo melkoisena koulukaupunkina.

KANSAKOULUT

Keskikaupungin alueella on *Eteläinen kansakoulu,* joka on vanhin "kunnan koulu". Hausjärven kuntakokouksen päätöksellä se perustettiin v. 1903. Koulu toimi ensin Palokunnantalossa (nyk. Seuratalo), mutta v. 1905 valmistui koulutalo, nykyisen koulun vanhin rakennus n.s. "puukoulu". Ensimmäisenä opettaja oli neiti Suoma Nieminen. V. 1904 tuli koulun toiseksi opettajaksi Otto V. Karila, joka toimi koulun johtajana 41 vuotta. Lisärakennus, jossa oli voimistelusali ja opettajan asunto valmistui v. 1907 ja niin sanottu "kivikoulu" v. 1932. Viimeinen laajennus suoritettiin v. 1958. Asutuksen levitessä edelleen Koivistonmäen, Peltokylän ja Hirsimäen suunnalle on koulussa uusista tiloista huolimatta jatkuvasti täydet luokat. Oppilasmäärän ollessa tänä vuonna n. 600 on se kaupungin suurin kansakoulu, jossa on 20 opettajaa.

Lähellä Istuikiven siltaa Karankadun varrella on *Pohjoinen kansakoulu,* jonka 50-vuotisjuhlia vietettiin viime syksynä. Koulun ensimmäisenä johtajaopettajana oli Pekka Korhonen. Tämänkin koulun jatkuvana pulmana on ollut tilanahtaus. Jo 1930-luvulla oli säännöllisesti aamu- ja iltavuorot. Vaikka koulua on moneen kertaan jatkettu milloin sivulle, milloin ylös- tai alaspäin, ei se paljon ole tilannetta helpottanut. Monien vuosien aikana on osa koulusta toiminut Kansalaiskoululla, mikä tietysti aiheuttaa hankaluutta sekä opettajille että

oppilaille. Varsinkin alaluokkien suuren lukumäärän tähden on käytössä haitallinen vuoroluku. Kauan puheena olleesta uuden koulun rakentamisesta on nyt tehty päätös, ja koulutalon paikaksi on määrätty Sipusaaren ja Perälän välinen alue. Paitsi vast'ikään valmistuneita Otsolan ja Sipusaaren kerrostaloja on tällä suunnalla laaja omakotialue, joten koulun sijoittaminen tänne sangen lapsirikkaaseen kaupunginosaan on varmaan paikallaan. Pohjoisella koululla on nykyään 550 oppilasta ja 18 opettajaa.

Kaupungissa on kaikkiaan 9 kansakoulua. Helsinkiin vievän runkotien varrella on *Arolammin koulu*. V. 1899 valmistuneen koulutalon uudelleen rakentaminen on monesti ollut keskustelun aiheena, mutta koulun sijainti entisellä paikalla ei liene kaikkia asianosaisia tyydyttänyt, joten asia on edelleen vireillä.

Hiivolan koulu, joka on entistä Janakkalan pitäjän aluetta, on vieläkin vanhempi, vuodelta 1896. Muita kouluja ovat *Haapahuhdan* (v. 1947), *Lasitehtaan* (v. 1915), *Patastenmäen* (v. 1924), *Herajoen* (v. 1906) ja *Riihiviidan* (v. 1947) koulut. Kaupungin kansakouluissa on nykyään yhteensä 1950 oppilasta ja 70 opettajaa.

Kun oppilas on käynyt 6 luokkaa varsinaista kansakoulua ja vielä VII ja VIII luokan *kansalaiskoulussa,* on hän suorittanut lain määräämän oppivelvollisuutensa ja saa kansakoulun päästökirjan. Nimi kansalaiskoulu on otettu entisen jatkokoulun tilalle, koska jatkokoulu aikanaan toimi varsinkin maaseudulla usein vain kurssimuotoisena iltakouluna eikä sentähden ole verrattavissa nykyisen lain mukaiseen 1—2 vuotiseen päiväkouluun, joka nimensä mukaisesti pyrkii kasvattamaan hyviä kansalaisia. Kansalaiskoulua pyritään edelleen kehittämään yhä monimuotoisemmaksi, linjajakoiseksi, eri ammatteihin ohjaavaksi ja yleistä kansalaistietoa ja -kasvatusta jakavaksi koulumuodoksi. Paitsi yleisaineiden opetusta annetaan viellä sekä teoreettista tietoa että käytännöllistä harjoitusta pojille metalli- ja puutyö- sekä tytöille talous- ja käsityölinjoilla. Siellä on myös liike-elämään suunnistava kauppalinja omine erikoisaineineen. V. 1951 valmistunut avara koulutalo on nykyiselle oppilasjoukolle jo käynyt ahtaaksi, joten on jouduttu ottamaan lisätiloja kellarikerroksesta auto- ja sähkölinjaa varten. Koulussa on tänä vuonna 403 oppilasta ja 21 opettajaa.

Apukoulu, joka aloitti toimintansa v. 1947 Rukoushuoneessa, on vuodesta 1951 toiminut Kansalaiskoulun ensimmäisen kerroksen luokissa. Ensi syksynä koulu pääsee muuttamaan omaan rakennukseen, Patastenmäen vanhaan kansakouluun, joka tätä varten on perusteellisesti kunnostettu. Apukoulussa on 4 opettajaa ja 37 oppilasta.

OPPIKOULUT

Paikkakunnan ensimmäinen oppikoulu, Riihimäen yhteiskoulu, perustettiin v. 1905. Koulun ensimmäinen opettaja Paula Oksanen, o.s. Heikkilä, toimi koulun opettajana 50 vuotta ja rehtori V. I. Oksanen lähes kolme vuosikymmentä. Kouluun, joka silloin oli laajan alueen ainoa yliopistoon johtava oppilaitos, kerääntyi oppilaita myös Hyvinkäältä, Lopelta, Hausjärveltä, Nurmijärveltä ja vielä kaukaisemmista pitäjistä. Oltuaan aluksi yksityinen oppilaitos, koulu v. 1931 tuli valtion kouluksi, jonka nimeksi tuli Riihimäen yhteislyseo. Sortavalan tyttölyseon v. 1944 tapahtunut siirtyminen Riihimäelle aiheutti vielä kerran koulumuodon muuttumisen, siitä tuli poikalyseo.

RIIHIMÄEN LYSEO

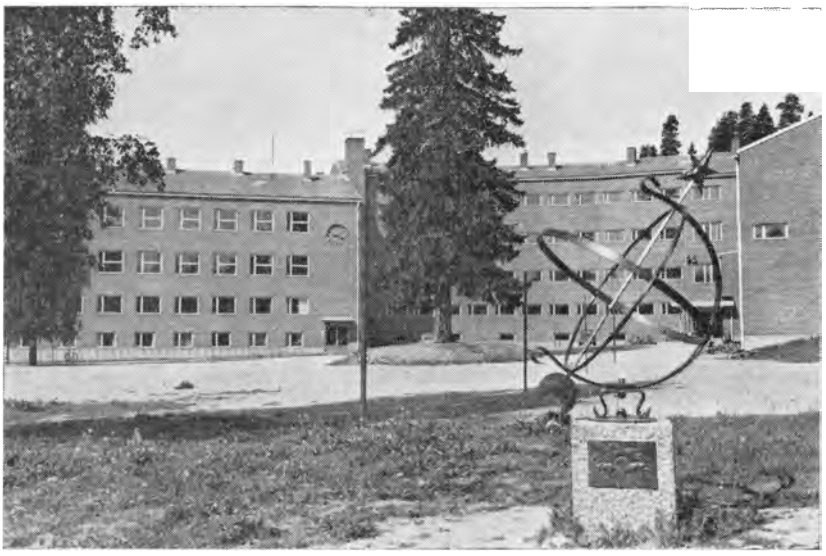
Riihimäen lyseo, yhteiskoulun perinteiden vaalija, toimii Hämeenkadun varrella olevassa koulutalossa, jonka vanhempi osa valmistui v. 1941. Ensimmäinen v. 1908 valmistunut hirsistä rakennettu koulutalo paloi talvisodan aikana. Suuresta oppilasmäärän kasvusta aiheutunut tilanahtaus on monen vuoden aikana vaikeuttanut koulutyötä, joten viime syksynä valmistunut lisärakennus, joka sisältää 7 luokkahuonetta, laulu-, kirjasto-, terveydenhoito- ja oppilaiden aamiaishuoneen, tuo kauan kaivatun parannuksen koulun tiloihin. Lyseossa on tänä vuonna 760 oppilasta 22:lla luokalla ja 34 opettajaa.

RIIHIMÄEN TYTTÖLYSEO

Kuten jo mainittiin siirrettiin Sortavalan tyttölyseo v. 1944 Riihimäelle, jossa nyt siis toimii kaksi suurta valtion koulua. Lyseolla ja tyttölyseolla oli aluksi yhteiset opetustilat lyseon rakennuksessa, mutta v. 1956 valmistui tyttölyseon oma komea koulutalo Kalevankadun varrelle. Kun viime vuosina kehitys on kulkenut siihen suuntaan, että jokainen koti haluaisi antaa lapsilleen tilaisuuden oppikoulun käymiseen, on tämänkin koulun luokkien luku lisääntynyt ja oppilasmäärä vuosi vuodelta kasvanut. Nykyään on koulussa 990 oppilasta, 27 luokkaa ja 40 opettajaa.

RIIHIMÄEN YHTEISKOULU

Paikkakunnan ensimmäinen oppikoulu oli yhteiskoulu, ja tätä koulumuotoa kaivattiin jälleen tyttöja poikalyseoitten rinnalle. Monet opinhaluiset päästytutkinnossa hyväksytyt kouluun pyrkijät olivat viime vuosien aikana tilanpuutteen takia jääneet oppikoulun ovien ulkopuolelle. Tilannetta parantaakseen ryhtyi kaupunginhallitus toimenpiteisiin, jotka johtivat uuden koulun perustamiseen. 25. 4. 1963 valtioneuvosto oikeutti "Riihimäen kaupungin syyslukukauden 1963 alusta perustamaan Riihimäen kaupunkiin viisi keskikoululuokkaa käsittävän suomenkielisen yhteiskoulun". Koulu on siis kaupungin omistama ja ylläpitämä yksityisoppikoulu. Se aloitti toimintansa 2. 9. 1963 Riihimäen Kansalaisopistossa. Kahdelle ensimmäiselle luokalle otettiin 65 oppilasta. Koulussa on kaksi vakinaista ja kolme tuntiopettajaa. Lukusuunnitelma on suurin piirtein sama kuin valtion lyseoiden. Johtokunta on päättänyt anoa lukio-oikeuksia heti, kun se on mahdollista, ja oman koulurakennuksen saamista toivotaan ainakin parin vuoden perästä.

Tyttölyseo.

RIIHIMÄEN SEUDUN AMMATTIKOULU

Ammattioppilaitoksen omistaa kuntainliitto, jonka jäsenkuntina ovat Riihimäen kaupunki sekä Hausjärven ja Lopen kunnat.

Oppilaitoksen tarkoituksena on antaa käytännölliseen ammatti- ja teollisuustyöhön aikoville nuorille henkilöille valmistavaa tietopuolista ja käytännöllistä opetusta ja laajentaa heidän ammattitoiminnassaan tarvitsemiaan kansalaistietoja. Kouluun otetaan etupäässä kuntainliiton alueella vakinaisesti asuvia pyrkijöitä. Hyväksytyn pääsytutkinnon lisäksi vaaditaan kansakoulun päästökirja tai sitä vastaavat tiedot ja 15 vuoden ikä.

Koulu aloitti toimintansa syksyllä 1956 Kansalaisopistolta ja kauppalalta vuokratuissa huoneissa. V. 1958 syksyllä koulu jo osittain pääsi toimimaan vielä rakennusvaiheessa olevassa omassa koulutalossaan. Riihimäki-päivänä 11. 9. 1959 olivat uuden koulutalon vihkiäiset.

Opetusta annetaan tytöille ompelu- ja ravintotalousosastoilla. Pukuompelijan oppiaika on 3 vuotta ja keittäjän 2 vuotta. Pojilla on konekorjaus- ja metallityöosasto, jonka eri linjoilla oppiaika on 2 vuotta, sensijaan auto-, puhelin- ja sähköasentajaksi valmistuminen vie 3 vuotta. Puutyöosastolla on 2-vuotiset puuseppä- ja rakennusmieslinjat.

Kauppa- ja teollisuusministeriöstä on anottu, että ensi syksynä koulun opetusohjelmaan otettaisiin yksivuotinen koneenpiirustuksen kurssi, jolle pääsyvaatimuksena on keskikoulu.

Vaikka koulutalo on melko uusi, alkaa sielläkin jo tuntua tilanahtaus, joten toiveena on rakennuksen laajentaminen. Viime keväänä oli oppilaita yhteensä 337, joista päästötodistuksen sai 129.

RIIHIMÄEN KAUPPAOPPILAITOS

Kauppaoppilaitos.

Riihimäen kauppaoppilaitos on Riihimäen kaupungin omistama ja ylläpitämä valtionapua nauttiva oppilaitos, joka toimii Kauppa- ja teollisuusministeriön valvonnan ja tarkastuksen alaisena. Sen toiminta alkoi v. 1957. Oppilaitoksessa on kaksi vakinaista osastoa: kansakoulupohjainen kauppakoulu ja kauppaopisto, jonne pääsyvaatimuksena on keskikoulu tai 2-vuotinen kauppakoulu. Molemmissa on oppiaika 2 vuotta, mutta kauppaopiston kurssia suunnitellaan lähitulevaisuudessa muutettavaksi 3 vuodeksi. Oppilaitoksessa on myös viime vuonna toiminut myyjäkurssi, jonka oppilaat koulutuntien lisäksi harjoittelivat eri alojen vähittäisliikkeissä puolipäivätyössä. Tätä kurssitoimintaa on tarkoitus edelleen jatkaa.

Oppilaitos, joka aluksi toimi Patastenmäen vanhassa kansakoulussa ja osittain Kansalaisopistossa, pääsi syksyllä 1963 muuttamaan omaan, uuteen, ajanmukaiseen koulutaloonsa. Hyvien opetustilojen ja -välineiden avulla voidaa opiskelu suorittaa erinomaisissa olosuhteissa. Ensi syksystä lähtien on kauppaopistossa entistäkin paremmat mahdollisuudet tärkeimpien aineiden erikoisopetukseen.

Oppilaitoksessa on tänä vuonna yhteensä 224 oppilasta, joista opistossa 130 ja kauppakoulussa 94. Vakinaisia opettajia on 5 ja tuntiopettajia 8. Valtioneuvostolle on jätetty anomus ylioppilasluokan perustamisesta ja toivotaan, että se pääsee alkamaan 1. 9. 1964.

Kansalaisopisto.

RIIHIMÄEN TEKNILLINEN KOULU

Ammattioppilaitos.

Teknillisen koulun omistaa Riihimäen kaupunki. Koulu on saanut perustamisluvan v. 1961 ja sen ohjesääntö on vahvistettu v. 1962. Koulun ensimmäisenä toimintavuotena ovat koulussa toimineet koneosaston valmistustekniikan ja sähköosaston puhelintekniikan opintosuunnat. Kumpikin opinto-osasto jakautuu kolmeen luokkaan. Oppilaaksi teknilliseen kouluun hyväksyttävältä vaaditaan 2-vuotisen ammattikoulun tai keskikoulun tutkinnon lisäksi vähintään 12 kuukauden harjoittelu sekä pääsytutkinto äidinkielessä ja matematiikassa.

Koulu on toiminut Riihimäen ammattikoulun rakennuksessa, mutta uusi koulutalo on jo nousemassa Kaartokadun ja Sakonkadun kulmauksessa. Oppilaita on koulussa 112.

MUSIIKKIOPISTO

Säveltaiteen harrastajien iloksi on kaupunkiimme perustettu kunnallinen, valtionapua nauttiva musiikkiopisto. Sen toiminta alkoi tammikuussa 1961. Alaosastolla voivat 6-vuotiaat lapset aloittaa soittoharjoituksensa, ja 15 vuotta täyttäneet opiskelevat yläosastossa. Opistossa on nyt kaksi, ensi syksystä lähtien kolme vakinaista opettajaa sekä lisäksi tuntiopettajia. Oppilaita on 100. Musiikkiopisto, joka tähän asti on toiminut Kansalaiskoulun luokkahuoneissa pääsee pian muuttamaan avarampiin tiloihin, kun kaupunki on luovuttanut sen käyttöön Allinnan toisen kerroksen. Tarkoituksenmukainen huoneisto antaa opistolle tilaisuuden tulevaisuudessa huomattavasti lisätä oppilasmääräänsä.

ASKARTELUOPISTO

Opisto, joka on perustettu v. 1954 Opetusministeriön toimesta, järjestää kursseja, joilla perehdytetään nuorisonohjaajia, opettajia, kerhonjohtajia ja muita nuorten parissa toimivia henkilöitä eri askartelulajeihin ja niiden ohjaukseen. Kursseilla on ollut myös eri laitosten, kuten vanhainkotien, lastenkotien, sairaaloiden yms. toimihenkilöitä. Vuosittain on pidetty kaksi 16 viikon pituista ohjaajakurssia, jotka jakaantuvat laitostyön- ja nuorisonkasvatuslinjoihin. Harrastelijakursseja on järjestetty alasta kiinnostuneille.

Varsinaisina oppiaineina kuuluvat ohjelmaan: punonta, askarteluveisto, kudonta, taideaskartelu ja pikkuaskartelu. Lisäksi on ohjelmassa teoreettisia aineita, kerhotoimintaa ja liikuntaa.

Oppilastöiden näyttelyt ovat aina saaneet suurta huomiota osakseen, ja näyttelyvieraita on käynyt läheltä ja kaukaa. Näyttelyn yhteyteen järjestettyjen myyjäisten tuloista on jaettu kurssilaisille palkintoja ja stipendejä. Monet koululaiset, kerholaiset ja muut opiston työstä kiinnostuneet retkikunnat ovat vuosittain käyneet tutustumassa opiston työhön.

Alusta alkaen opisto on toiminut Riihimäen kaupungilta vuokratussa Vesilinnassa, jonka lisäksi talviaikana on sen käytössä maauimalan pukusuojat. Olisi sangen toivottavaa, että Askarteluopisto saisi oman talon, jolloin tämä varsin erikoislaatuinen koulumuoto jäisi pysyväisesti rikastuttamaan kaupunkimme kouluelämää.

KANSALAISOPISTO

Aikuisille tarkoitettu vapaa kansansivistystyö sai Riihimäellä alkunsa v. 1926, jolloin perustettiin Kansalaisopisto. Toimittuaan aluksi Eteläisellä kansakoululla se sangen pian, jo v. 1928, sai senaikuisiin olosuhteisiin katsoen varsin komean opistorakennuksen nykyisen Itsenäisyydenpuiston laitaan. Opisto tarjoaa monia mahdollisuuksia niille, joilla iltaisin on aikaa ja halua kehittää tietojaan ja taitojaan. Käytännöllistä hyötyä on esim. vieraiden kielten, laskennon, konekirjoituksen ja teknillisten aineiden opiskelusta. Musiikki, kirjallisuus, kuvaama- ja näyttämötaide kokoavat harrastuspiiriinsä monia. Kansantanssijat ovat käyneet esittämässä taitoaan ulkomaillakin. Toverikunnan kesämaja Leporanta tarjoaa mahdollisuuden rentoutumiseen ja virkistykseen. Kansalaisopistossa on opettajia 30—40 ja opiskelemaan ilmoittautuneita vuosittain 700—800.

Eduskunta teki koulu-uudistuskysymyksessä viime marraskuun lopussa periaatepäätöksen hyväksyessään sivistysvaliokunnan ehdottaman tovomuksen, jonka mukaan hallituksen tulisi ryhtyä "kiireellisesti toimenpiteisiin peruskoulumme uudistamiseksi yhtenäiskouluperiaatteen mukaisesti". Tämän lisäksi valtioneuvosto on jo asettanut opetusministerin puheenjohdolla toimivan komitean valmistelemaan yhtenäiskoulujärjestelmän toteuttamisesityksiä. Vaikea koulu-uudistuskysymys, josta kauan ja kiivaastikin on esitetty erilaisia mielipiteitä, pyritään näin lähivuosien aikana saamaan ratkaistuksi, sikäli kuin maamme nykyinen vaikea taloudellinen tilanne suo siihen mahdollisuuksia. Jäämme odottamaan, mitä uudet suunnitelmat, jotka tarkoittavat koko valtakunnan koululaitoksen uudistamista, saavat aikaan oman kaupunkimme kouluelämässä.

Kotiin

Ehdin nähdä vilahduksen Pertistä,
kun hän kääntyi kotiportista pihaan.
Kohta koko Ollisen perhe
kerääntyisi hänen ympärilleen,
häntä taputeltaisiin selkään
ja lihava rouva Ollinen, Pertin äiti,
kenties rutistaisi häntä vähän.
"Onnea LYSEOLAISELLE!"
huutaisivat Raija ja Risto,
Pertin pikkusisko ja -veli.

Minulla on vielä käveltävänä
puolitoista kilometriä
linja-autopysäkiltä kotiin.
Näyttivätkö puut
aamulla tuollaisilta?
En tainnut ollenkaan huomata
noita tummia varjoja
runkojen välissä —
Auringonsäteet ovat kovin kalpeita
ja pelokkaita
etsiessään nukkumapaikkaa sammalmättäältä.
Metsä näyttää niin houkuttelevalta;
melkein kuulen sen lohduttavat kuiskaukset.
Se kutsuu minua luokseen.
Se piilottaisi minut —
kukaan ei koskaan löytäisi minua
sen kätköistä —

Seison vähän aikaa
aivan hiljaa tiellä.
Sitten — huokaisten —
panen kenkäni (ne paremmat)
hitaasti liikkeeseen
ja lähden kulkemaan eteenpäin
potkiskellen silloin tällöin
muutamia pikkukiviä tieltäni.
— Missähän isä on,
kun tulen kotiin?
Onkohan hän pellolla, tallissa
vai traktoriliiterissä?
Parempi olisi
kohdata hänet heti —
Äidistä ei ole niinkään väliä.
Äiti ymmärtäisi,
varmasti äiti ymmärtäisi,
että en mahtanut sille mitään,
että kertakaikkiaan kävi niinkuin kävi
— että en selvinnyt
pääsytutkinnon matematiikan kokeessa.

Irma Airisto

PAAVO SALIMÄKI

Tarinaa Riihimäen asemakaavoihin liittyvästä kortteli-, katu- y.m. nimistöstä

Asemakaavan vahvistaminen käsittää myös kaupunginosien nimet tai numerot. Samoin asemakaavaan sisältyy rakennuskortteleiden nimet tai numerot sekä katujen, teiden, torien, puistojen ja muiden yleiselle liikenteelle erotettujen alueiden sekä urheilupaikkojen ja liikennealueiden nimet. Mikäli nimistöön halutaan syystä tai toisesta myöhemmin muutoksia, niin ne on käsiteltävä asemakaavan muutoksista tarkoin säädettyä käsittelyjärjestystä noudattaen.

Tonttien numerot vahvistuvat sitävastoin tonttijaossa ja niiden muutoksissa. Talojen osoitenumeroiti sensijaan ei kuulu asemakaavaan, vaan järjestetään ne yleensä poliisijärjestyksessä tai valtuuston vahvistamina.

Minkälaatuista asemakaavanimistön sitten pitäisi olla, siitä ei rakennusasetuksessa anneta mitään määräyksiä tai ohjeita.

Jos ryhdymme tarkastelemaan Riihimäen asemakaavaan liittyvää nimistöä, niin havaitsemme, että prof. Otto-I. Meurmanin laatiman ja 20. 4. 1925 vahvistuneen asemakaavan nimistö liittyy erottamattomasti rautatieyhdyskunnan historiaan. Sitähän todistaa esim. korttelien nimistä sellaiset kuin Asemapäällikkö — Asemamies — Jarrumies — Juna — Junailija — Kantaja — Kuljettaja — Lämmittäjä — Puskuri — Raide — Ratapölkky — Vaaka — Vaihde — Vahtikoju — Vaunu — Veturi — Veturimies — Vihellys j.n.e. Suokylän kaupunginosan kaunis korttelinimistö käsittää lintujen nimiä, kuten Hippiäinen, Kanarialintu, Kottarainen, Kuhankeittäjä, Laululintu, Lehtokerttu, Leivonen, Paarmalintu, Peippo, Pääsky, Satakieli, Tilhi, Uunilintu, jopa Varpunenkin. Lintuaiheestakohan lienee saanut alkunsa kieltolain aikuinen kasku: "Tilhi meni Väsäräkkiin, osti Kukkoselta varpusen — eikä aikaakaan — niin tuli Käkenä ulos."

Mitä sitten varsinaiseen katunimistöön ja sen keksimiseen tulee, niin siitä ei minulla ole tarkkoja tietoja. Epäilemättä lähtökohtana on pidetty samoja periaatteita kuin korttelinimistössäkin. Maantieteellinen asema ja kadun suuntaus tietylle paikkakunnalle tai kaupunginosaan on sanellut kai nimet Hämeenkatu — Hämeenaukio — Kauppakatu — Torikatu — Karankatu — Lasitehtaantie — Lopentie — Keskuskatu. Riihikatu johtaa paikkakunnalle nimen antaneen riihen tai riihien sijaintipaikalle. Rautatienimistöön viittaavat Pohjoinen Asemakatu, Eteläinen ja Pohjoinen Rautatienkatu. Junailijankadun varrella asui keskustan eli v. 1925 vahvistuneen asemakaavan aikoina useita konduktöörejä, joista muistan kunnioitusta herättäneen "joulupukkipartaisen" Marttisen sekä Merimaan. Samansuuntaisen, mutta länsipuolella Kuljettaja-korttelia reunustavan Jarrumiehenkadun varrella asuivat m.m. senaikaiset jarrumiehet, kuten August Laine ja Otto Oittinen. Koivistonkatu, samoinkuin samanniminen kaupunginosakin, on tiettävästi saanut nimensä Koiviston vaarin torpasta. Palstakadusta länteenpäin alkavat n.s. Ryttylän palstat, mitkä syntyivät v. 1908 suoritetussa Uramontakanimisen perintötilan ryhmälohkomisessa. Uramontie johti Salpausseläntien poikki Urramon torpan ohitse Riihiviidan kartanoon ja Ryttylään.

Vanhimmasta keskustan katunimistöstä olen kuullut, että Kallionkadun varrella asui VR:n lääkäri tohtori K. Kallio talossa, jota nyt omistaa kiinteistövälittäjä O. W. Penttilä. Penttilänkatu käsittää taas Karan kylän Penttilän talon tiluksia. Käräjäkadun varrella on ennenvanhaan pidetty käräjiä, mutta missä talossa? Kokinmäki-niminen katu ja samanniminen mäki on saanut nimensä Riihimäen suurimman puutalon rakentajan veturinkuljettaja Juho Kokin mukaan. Kulmalankatu sekä Kulmalanpuistokatu johtivat liikennettä silloisen Riihimäen—Lopen rautatien ensimmäiselle asemalle Kulmalaan — laskettuna Rautatientorilta Lopelle päin. Koulukatu on saanut nimensä sen varrella sijaitsevasta paikkakunnan ensimmäisestä oppikoulusta Riihimäen yhteiskoulusta. Aapiskuja ja Opintie liittyvät Eteläisen kansakoulun välittömään ympäristöön samoinkuin Temppelikatu, Kirkkopolku ja Kirkkomäki-niminen katu keskuskirkkoon johtaviin väyliin. Hautausmaan läheisyys toi mieleen aikoinaan Lesken- ja Orvonpolut. Sankarivainajien

leposijojen velvoittavien muistojen merkeissä syntyi Itsenäisyydenpuiston nimi.

V:n 1925 keskustan asemakaava käsitti vain 206 ha, kun sensijaan vasta vv:en 1945—46 jälkeen on reuna-alueiden asemakaavojen laadinta kehittynyt nopeassa tahdissa, niin että yhteenlaskettujen asemakaavojen pinta-ala nousee nykyään n. 1000 ha:iin. Näin ollen on katunimistökin kasvanut muutamista kymmenistä yli 240 nimeä käsittäväksi. Sekaannuksen välttämiseksi on pyritty löytämään toisistaan selvästi erottuvaa katunimistöä, mikä onkin monesti aiheuttanut paljon pohdintaa. Luonnollisesti kaikki paikannimet ja historialliset nimet on tarkoin otettu huomioon.

Patastenmäen kaupunginosan kokoojakatu — Erkyläntie — johtaa samannnimiseen kartanoon, jonka entisen omistajan parooni Carl Munck'in nimi ilmenee Munkinkadussa ja Parooninmäenosan asemakaavassa. Sota-ajan jälkimainingit kuvastuvat Petsamon ja Juppalan kaupunginosien katunimistössä, josta esimerkkeinä mainittakoon Aseveljentie ja Ruotsinkatu (lahjataloineen). Kaupunginosan pohjoista asemaa kuvaavat Petsamonkatu — Kontiontie — Hallakatu — Lapinkatu omine turkiseläimineen (Jänönkuja ja Oravankatu).

Laajassa Hirsimäen kaupunginosassa on Lopentien kokoojakadun lisäksi Riihimäen Lasi Oy:hyn johtava Tehtaankatu — Ilveskatu (tavaramerkki) — Lasitehtaantie — Lasilantie — Mikontie — Pillikatu — Vannatie j.n.e. Samaten e.m. yhtiön sodan jälkeen työväestönsä omakotitarpeisiin hankkimien katujen nimet niveltyvät lasin jalostajiin, kuten Hiojankatu — Kaivertajankatu — Puhaltajankatu — Hyttitie ja Upokkaantie. Oy Sakon teollisuuslaitoksesta johtuu Sakonkatu — Asepajantie ja Kumela Oy:stä Kumelantie y.m. Työn ääniä ja ammattitaitoa kuvaavat nimet Kirves-, Kivimiehen-, Puutarha-, Ajurinkatu j.n.e.

Uramon kaupunginosan nimistössä on pyritty säilyttämään Uramontaustan tilan silloisen omistajan kansakoulunopettaja Otto Karilan nimi — Karilantie. Kirjauksentie — Sipusaarentie — Päivöläntie ja Viertolantie y.m. johtuvat samannimisistä maarekisteritilojen nimistä.

Maanpinnan topografian mukaan ovat monet kadut saaneet nimensä, joista esimerkkeinä mainittakoon Harjukatu, Iso-, Valta- ja Vähäkäyrä, Laaksokatu, Peltokatu, Töyrykatu, Vuorikatu, Salpausseläntie j.n.e. Myös kadun arkkitehtooninen muotoilu viittaa sellaisiin nimiin kuin Mutkatie, Koukkutie, Kuoppakatu, Loimutie, Sirppitie y.m. Onpa vuosien varrella sattunut sellaisiakin tapauksia, että joku "Lopen-uupunut" soittaa luvattoman aikaisena aamutuntina kotipuhelimeeni ja sopertelee: "Voiskos geodeetti sanoa, missä päin kaupunkia sijaitsee Kanavakatu tai Äkkijyrkkä?" No, voihan hän neuvoa, mutta isällisin loppuhuomautuksin: "Älkää nyt sentään tupsahtako Vantaaseen tai nyrjäyttäkö nilkkojanne, jos sattuu jalat hiukan horjahtelemaan!"

Uhkolan kaupunginosan nimistössä ikuistettiin seitsemän veljeksen nimet osoitenumeroinnin helpottamiseksi. Niinpä ristiäisissä päädyttiin nimiin Aapon-, Eeron-, Juhanin-, Simeonin-, Timon-, Tuomaan- ja Jukolantie (koska Laurinpolku oli jo ennestään) sekä valtuuston varapuheenjohtajan asuinpaikan mukaan Reenintie.

Jonkinlaiseksi puolustukseksi osasyyllisyyteeni asemakaavan mukaista nimistöä laadittaessa haluaisin mainita, että oppi-isäni prof. Meurman pyysi minulta, "paljasjalkaiselta" riihimäkeläiseltä, nimiehdotuksia sotien jälkeisinä asemakaavojen laadintavaiheina. Tein työtä käskettyä, koska katsoin sen kuuluvan virkatehtäviini ja sillä varauksella, että elleivät nimet tyydytä, niin voihan niitä muuttaa hallituksen tai valtuuston käsittelyvaiheessa.

Mutta kuinkas kävi eräässä itse laatimassani asemakaavan- ja tonttijaon muutosasiassa? Se koski Kehrääjä-korttelin jakamista kahdeksi erilliseksi korttelikSi Kumpupolun erottaessa ne toisistaan. Koulueläinopistani muistin, että Kehrääjä-lintu kuuluu yölintujen heimoon ja vilpittömyydessäni annoin edellämainitun korttelin toiselle puoliskolle yksinkertaisesti nimen Yölintu. Seurasi tonttijaon kuulutus- ja näyttövaihe, jolloin eräänä kauniina aamuna kolme taatusti kunniallista leskirouvaa saapuivat toimistooni ja haukkua sättivät minut pataluhaksi, koska olin muka nimittänyt heitä "yölinnuiksi". Kun vihdoin sain sananvuoron, selitin arvon rouville, että korttelin nimestähän oli kysymys eikä heidän maineestaan. Asia selvisi, ja Yölintu-nimikin vahvistui aikanaan. — Oppia ikä kaikki, eli selväkielisesti sanottuna: "Todellisuus on taruakin ihmeellisempi."

RIIHIMÄEN 9–14. 6. 1964
KAUPPA- JA TEOLLISUUSNÄYTTELY

TUULIKKI HOLMILA

Riihimäkeläiskirjailijoita

Kun lähdetään etsimään kirjailijoita, joiden nimi tavalla tai toisella liittyy Riihimäkeen, ei voida jättää mainitsematta hausjärveläistä juurevaa kirjailija-maanviljelijää *Kalle Kajanderia*. Riihimäkeläiseksihän häntä ei tosin voida sanoa, mutta koska hän kuitenkin kuvaa tavallaan riihimäkeläisten esivanhempia, nimenomaan hämäläistä talonpoikaa, ei kaupunkilaistuneen nykypolven sovi unohtaa, missä juuret ovat.

Kalle Kajander syntyi Hausjärvellä 1862, pääsi ylioppilaaksi Helsingin suomalaisesta alkeisopistosta ja opiskeltuaan jonkin vuoden Helsingin Yliopiston historiallis-kielitieteellisessä tiedekunnassa jätti luvut sikseen ja palasi Hausjärven Hikiään viljelemään kotitilaansa Kajantoa, minkä isännyyden hän pian saikin. — Ratkaiseva Kalle Kajanderin kirjalliselle kehitykselle oli tutustuminen Juhani Ahoon, jonka rohkaisemana Kajander lähetti ensimmäisen käsikirjoituksensa kustantajalle. Aho asuskeli joitakin aikoja Hausjärvellä; siellä hänen tiedetään kirjoittaneen mm. Panu-romaaniaan.

Kajander on miehekäs, suoraviivainen kirjailijapersoonallisuus. Hän tarkastelee kuvattavaansa läheltä; yksityiskohtien runsaus on ominaista hänen kuvaukselleen. Kajander kohdistaa ivansa sekä rehenteleviin herrastalonpoikiin että maanviljelijöiden mielettömään metsänhaaskaukseen, jota hän oli nähnyt kotipitäjässään.

Kalle Kajanderin tärkeimmät teokset ovat *Kun talonpojasta tuli herra, Kunnanmiehiä, Metsät ja yhtiöt, Pahkakuppi, Nälkämailta, Yhden ainoan kerran.*

Kalle Kajander kuoli Hausjärvellä v. 1928.

Riihimäellä syntyi, kasvoi ja kävi koulunsa kirjailija *Anja Vammelvuo* (Pennanen), joka v. 1941 pääsi ylioppilaaksi Riihimäen yhteiskoulusta. Anja Vammelvuo on värikäs, voimakas ja epäsovinnainen kirjailijapersoonallisuus, eloisa ja välitön kertoja. Hän on julkaissut runoja, novelleja, romaaneja ja näytelmän. Novellistina hän lienee antanut parastaan. Kirjailijan kotikauppala ja hänen lapsuuden ja nuoruudenaikaiset elämyksensä ja kokemuksensa kuvastelevat varsinkin hänen varhaisimmissa teoksissaan.

Anja Vammelvuon teoksista mainittakoon *Auringontytär, Muut ovat nuoria, Muottiin tuntematto-maan, Paratiisilintu, Loistohuoneisto, Viimeinen Kleopatra, Valkoinen varis.*

Riihimäen kasvatteja on myös kirjailija, sanomalehdentoimittaja *Mauno Arjavirta* s. 1918. Hänen romaaninsa *Tuulinen paikka* on lunastettu WSOY:n suuressa romaanikilpailussa. Arjavirta kuvaa teoksessaan työväenliikkeen sodanjälkeisiä ongelmia. Kotikaupunki, silloinen kauppala, vilahtelee paikoitellen tapahtumien tuttuna taustana. Tänä vuonna on ilmestynyt *Ei välitöntä hengenvaaraa.*

Myös kirjailija, fil.maist. *Kyllikki Pellinen (Immonen)* on syntynyt, viettänyt lapsuutensa ja käynyt koulunsa Riihimäellä. Hän pääsi ylioppilaaksi Riihimäen yhteislyseosta v. 1932. Kyllikki Pellinen on julkaissut pirteitä, humoristisia nuorisoromaaneja. Esikoisteoksesta löytää eläviä malleja ja tosia tilanteita Riihimäen silloisesta ainoasta oppikoulusta.

Kyllikki Pellisen teoksista mainittakoon *Fuksi on ja ihmettelee, Kapinanpoikanen, Mies oli minun makuuni, Pystykorvan muistelmat.*

Riihimäen yhteislyseosta on v. 1947 päässyt ylioppilaaksi myös kirjailija, kansakoulunopettaja *Kauka Valta Ylänne* s. 1927. Hänen harrastuksensa suuntautui erikoisesti näyttämötaiteeseen. Hänen kirjoittamistaan näytelmistä on radiossa esitetty *Arkea pakoon, Aurinko nousee huomenna, Huone n:o 5.* Ylioppilasteatterissa on esitetty näytelmät: *Rajapappi, Tynnyri — Tommi.*

Lisäksi Kauko Valta Ylänne on julkaissut muita näytelmiä ja kertomuksia, joista mainittakoon mm. *Ujon miehen kosinta, Nuoruuden kuilut, Noidat, Vankilan varjossa.*

Kansainvälistäkin kuuluisuutta saavuttanut nuori, lahjakas kirjailija *Veijo Meri* s. 1928 kävi Riihimäen lyseota vuosina 1941—46. Hänen tähän asti ilmestyneet teoksensa ovat *Ettei maa viheriöisi, Manillaköysi, Irralliset, Vuoden 1918 tapahtumat, Sujut, Tilanteita, Peiliin piirretty nainen.*

Romaanin Vuoden 1918 tapahtumat taustana on Riihimäki.

Riihimäkeläinen kuvaamataidonopettaja *Irma Isola (Airisto)* on julkaissut runojaan kokoelmassa *Nuori runo* yhdessä eräiden muiden runoilijoiden kanssa. Tänä keväänä häneltä ilmestyy kokoelma *Teininäytelmiä.* Hänen isänsä tilanomistaja *Mauno Isolan* nimi on jäänyt elämään Martti Turusen säveltämän suosituksi tulleen joululaulun *Jouluna* yhteydessä.

Riihimäkeläistä satukirjallisuutta taas edustaa *Liisa Komosen Viisaat sukset.*

Riihimäellä kauan asuneen kruununvouti *Matti Hurmeen* kirjoittama *Mommila* on tavallaan muistelmateos, joka kuvaa Mommilan kartanon silloisen omistajan Alfred Kordelinin murhaa ja siihen liittyviä tapahtumia v. 1917.

Riihimäen seurakunnan ensimmäinen pitkäaikainen kirkkoherra teologian tohtori *Viljo-Kustaa Kuuliala* on julkaissut useita kansan- ja kirkkotietoutta käsitteleviä teoksia. Niistä mainittakoon: *Turun romantikkojen suhtautuminen uskonnollisiin kysymyksiin* (Väitöskirja 1931), *Antero Wilhelm Ingman suomalaisen kristillisyyden miehenä* (1934), *Hämäläisiä talonpoikia ja kirkonisäntiä* (sukututkimus omasta suvusta v. 1936), *Toimellinen talonpoika* (1939),*Kun talonpojasta tuli pappi* (1943), *Kellot temppelin* (1943), *Sikojärven Sirenit* (1946), *Neljännesvuosisata seurakuntatyötä Riihimäellä* (1946), *Kirjava karja, musta paimen* (1953), *Vanhaa Pälkänettä* (1949), *Entisajan talonpoikaisyhteisö ja kirkko* (1960).

Kevätpuro

Kevätpuro hangen alta
porehtien riensi esiin,
ilkkui: loppui talven valta,
nietos sulaa suven vesiin.

Kevätpuro niityn nientä
ratki rallatellen kulki.
Naavakuusi neuvoi pientä,
toden taisi tuoda julki:

Liioin laulat lapsikulta,
ei sua paina huomenhuolet.
Pian vievät ilon sulta
— viikon päästä kuivut, kuolet.

Mauno Isola
7. 4. 1915

Mauno Isola oli vanhaa hämäläistä talonpoikaissukua, jonka edustajat polvesta toiseen ovat olleet maanviljelijöitä. Näitä perinteitä seuraten hänkin suoritti elämäntyönsä. Hän oli syntynyt syyskuun 22 p:nä 1889 Hausjärvellä. Tultuaan ylioppilaaksi Hämeenlinnan klassillisesta lyseosta v. 1910 hän alkoi opiskella agronomitutkintoa varten, mutta keskeytti isänsä äkillisen kuoleman johdosta opinnot ja tuli isännäksi kotitaloonsa edustaen Isolan tilan saman suvun isäntien joukossa jo kuudetta polvea. Hyvin olivat esi-isät tilaa viljelleet ja hyvin hoiti Mauno Isolakin leiviskänsä saattaen tilan kauniiseen kuntoon ja laajentaen viljelyksiä.

Ylioppilasaikanaan kuului tilanomistaja Isola YL:ään ja kuolemaansa (17. 4. 1945) asti Laulu-Miehiin. Hän oli Riihimäen Mieslaulun perustajajäseniä ja toimi sen puheenjohtajana.

Eräässä lehdessä olleesta professori Martti Turusen haastattelusta kohta, jossa hän kertoo joulu--laulun "Me käymme joulun viettohon" syntyvaiheista.

— Milloin olette säveltänyt tämän joulurunon?

— Se on sävelletty joulutunnelmissa, vähän ennen joulua vuonna 1935. Se ilmestyi ensin yksinlauluna ja julkaistiin Nuoren Voiman joulunumerossa samana vuonna.

Millaisissa tunnelmissa jouluruno teidät tapasi?

Olimme Laulu-Miesten kuoroharjoituksissa, kun II tenoria laulanut Mauno Isola harjoituksen päätyttyä tuli luokseni ja jätti runojaan minulle nähtäväksi. Silloin tämän runon ja sen selvä rytmi alkoi 'soida' mielessäni. Kun tulin kotiin, istuuduin kohta pianon ääreen sitä soinnuttelemaan. Tuon maaseudun rauhassa riimitetyn joulurunon teksti innoitti minua. Se oli rytmisesti hyvä, ja niinpä siitä syntyi joululaulu kuin itsestään sen paremmin tekemättä. Lähetin sen sitten Isolan perheelle joulutervehdykseksi.

Mauno Isolan, riihimäkeläisen tilanomistajan, mieliharrastuksiin kuului myös viulunsoitto ja runoilu, kertoo professori Turunen. — Hän oli liittynyt Laulu-Miehiin ennen minua ja oli useissa muissa kuoroissa mukana.

Irma Airisto

Toukokuussa

Vaikene,
lintu luumupuussa,
kuusaman oksalla
toukokuussa,
vaikene,
innokas kukunta käen
rinnassa koivikkomäen.

Sydämeni
ei mukana laula,
vaikene,
vaikene,
heleäkaula —
Raskas, äänetön maailma on —
Olkoon maailma lauluton
niin kuin mieleni on —

Laula sentään, lintunen puussa,
sydämenkipujen kukkimiskuussa —

Hämeen kesäyössä

Hämeen kesäyössä
lemmikkejä vyössä
riennän sua vastaan
— sua ainoastaan.
Sumu nousee suolta
tieni kahtapuolta,
viitat, rastit hukkuu,
lehdokitkin nukkuu.
Tummuu lähteen kalvo.
Lähteen taika, valvo —

Irma Airisto

KONE KÄY TEHDAS JYSKÄÄ . . .

H. G. Paloheimo-Yhtymä

Riihimäelle junalla saapuva matkustaja joutuu pakosta kiinnittämään katseensa asema-aukion etelälaidassa sijaitsevaan juhlavan savupiipun koristamaan voimalaitokseen, joka yhtymän tuotantolaitosten sydämenä jakaa virtaa kahteen kaupunkiin — Riihimäelle ja Hyvinkäälle sekä seitsemään ympäristöpitäjään. Voima-aseman oma teho on 12.000 kW ja tarvittavan perusvirran se saa valtakunnan voimaverkostosta, johon se on kytketty kahden suuritehoisen muuntoaseman välityksellä.

Voimalaitoksen avarassa konehallissa hyrisee tavanmukaisen höyryturbiinin käyttämän suuren generaattorin lisäksi äskettäin valmistunut ja maassamme toistaiseksi ainoa vapaamäntäkaasuturbogeneraattori.

Taaempana lounaassa häämöttävät sahalaitoksen ja puutalotehtaan monet rakennukset. Kauimmaksi näkyvät sahan kaksi metallinhohtoista valtavaa varastorakennusta, joiden kummankin kuutiotilavuus vastaa suunnilleen Eduskuntatalon tilavuutta. Sahan, joka tyypillisenä maasahana edustaa alansa uusinta tekniikkaa, tuotantokyky on noin 11.000 std ja puutalotehtaan vastaavasti 5.000 std vuodessa. Näihin laitoksiin välittömästi liittyy parkettitehdas tuotteenaan n.s. lamelliparketti, jonka normaali vuosituotanto on n. 120.000 m^2.

Voima-aseman ja sahan välimaille jää juuri valmistunut ja viimeisintä teknillistä automatiikkaa edustava tiilitehdas, jonka tuotanto tulee nousemaan noin 17.000.000 salaojaputkeen vuodessa. Tehdas on tällä hetkellä alallaan suurin maassamme.

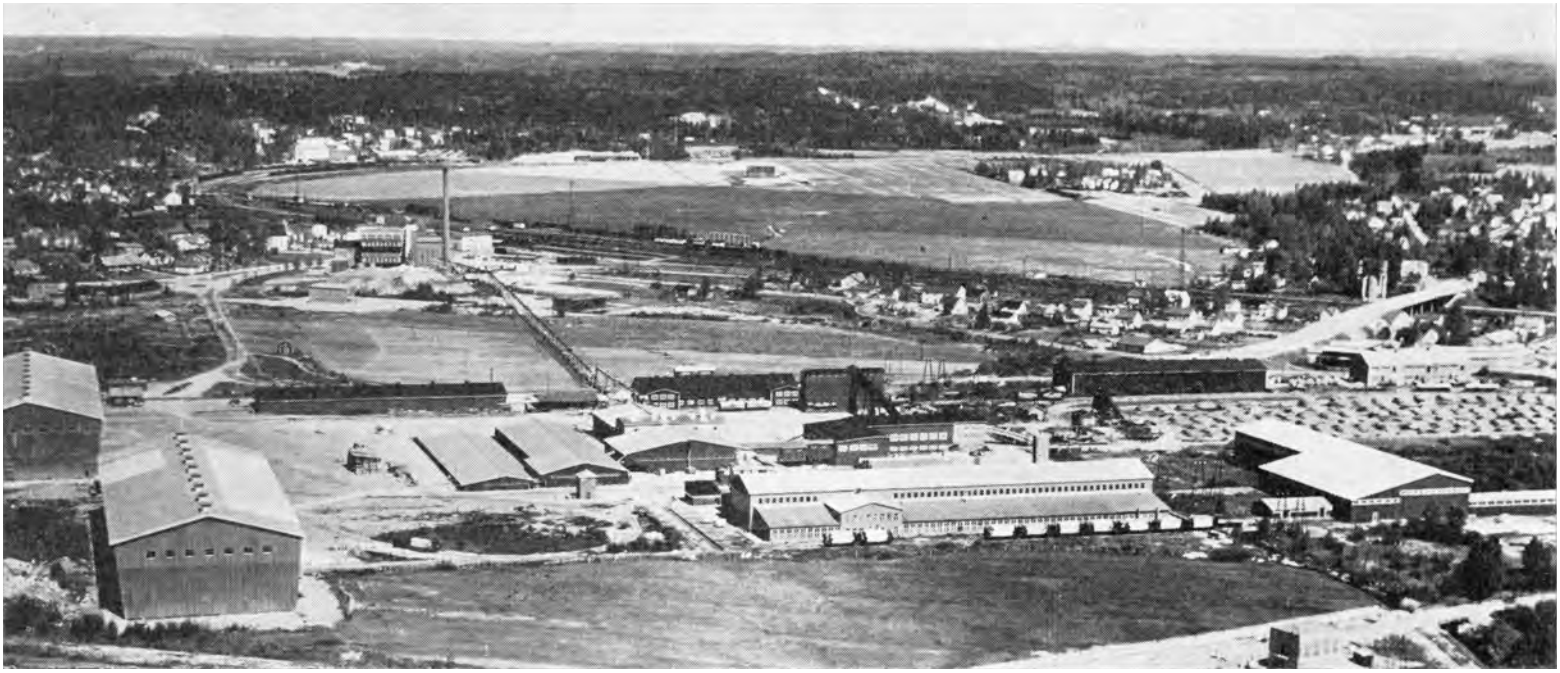
Asemaa vastapäätä sijaitsee yhtymän ulkoasultaan vaatimaton pääkonttori, mistä käsin johdetaan niitäkin tuotantoyksiköitä, jotka eivät näy junan ikkunasta. Riihimäen asemaravintola on sekin yrityksen hoidossa ja edustaa kunniakkaasti osaltaan vanhinta perinnettä, josta kaukana ei ole 100 vuoden raja. Kaupunkialueen tuntumassa leviävät laajat peltoalueet, joita hoidetaan vakiintuneita maanviljelysperinteitä vastaavalla teholla.

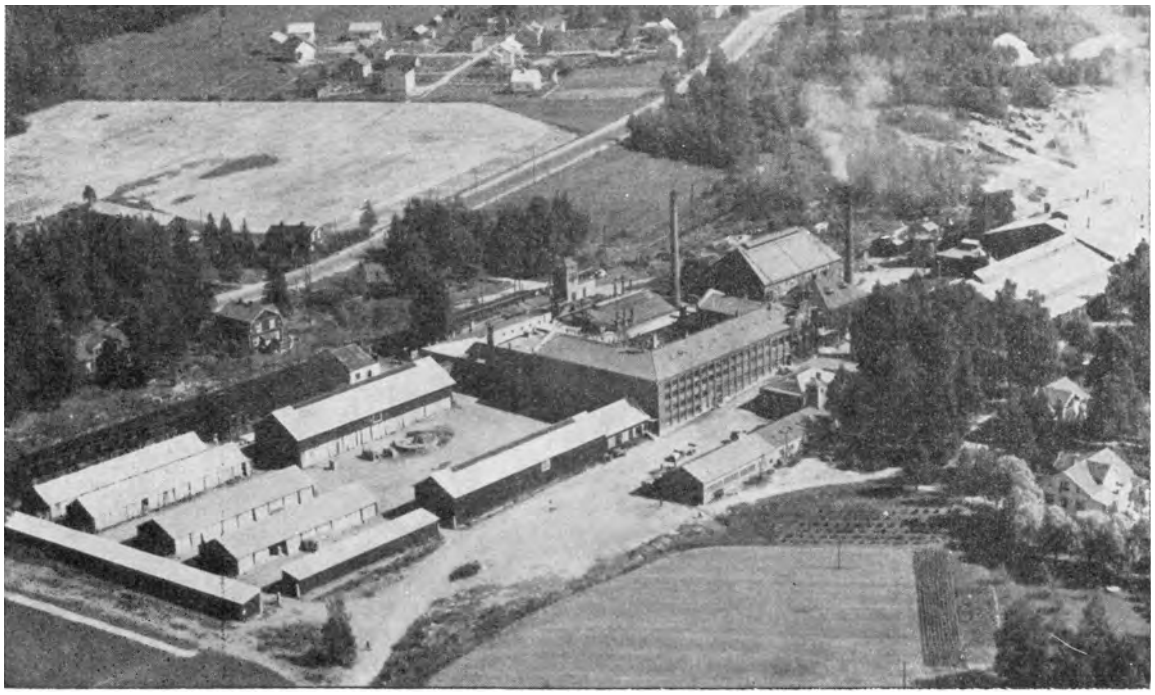
Kauempana näkymättömissä Lopen suunnassa Santamäen kartanon liepeillä valmistaa teknillisesti uusittu tiilitehdas 7.000.000 tiiltä vuodessa — pääasiassa julkisivutarkoituksiin. Yhtymään kuuluva Hausjärven Saidanlahden uudenaikainen sahalaitos on tuotantoteholtaan suunnilleen Riihimäen sahan veroinen. Molempien sahojen tuotanto markkinoidaan valtaosaltaan ulkomaille.

Yhtymän vuosivaihto ylittää runsaasti kaksi miljardia vanhaa markkaa. Vakituisesti yritys antaa ympäri vuoden työtä noin 850 hengelle. Lisäksi on talviaikaan yhtymän metsätöissä tavallisesti tuhatkunta miestä.

Yrityksen päätuotantohaart ovat, kuten edellä on ilmennyt, mekaaninen puunjalostus ja siinä ensisijaisesti sahaus, sähköenergian jakelu ja kehitys, tiiliteollisuus sekä maanviljelys.

H. G. Paloheimo-Yhtymän toimitusjohtajana on vuodesta 1924 toiminut vuorineuvos Olli Paloheimo, ja ensi elokuussa yhtymä, joka ratkaisevasti on vaikuttanut Riihimäen kehitykseen, täyttää 75 vuotta.

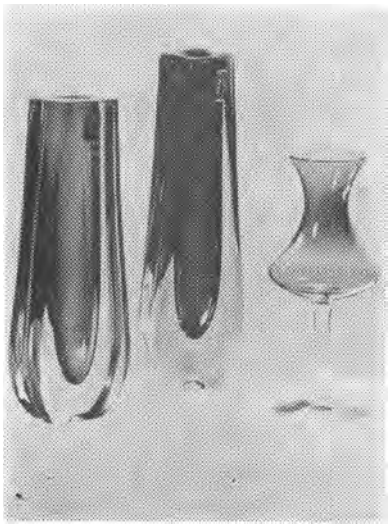

Riihimäen Lasi Oy

Riihimäen Lasi Oy syntyi v. 1910 kansallisromantiikan ja suomalaisuusaatteen hengessä. Ajatus suomalaisesta lasitehtaasta syntyi toveripiirissä, jonka muodostivat dipl.ins., sittemmin Riihimäen Lasi Oy:n toimitusjohtaja vuorineuvos A. P. Kolehmainen, kauppakorkeakoulun rehtori professori Väinö Bonsdorff ja professori S. Hintikka. Idean teki todellisuudeksi edellämainitun A. P. Kolehmaisen isä, entinen lasinpuhaltaja, Karhulan lasitehtaan teknillinen johtaja M. A. Kolehmainen. Rahoituksesta huolehti tunnettu teollisuusmies H. G. Paloheimo, jonka perustaman kapearaiteisen rautatien varteen 3 km:n päähän asemalta länteen syntyi Riihimäen Lasitehdas.

Aluksi tehtiin vielä nykyisinkin käytössä olevassa hyttirakennuksessa kristalli- ja talouslasia. Jo seuraavana vuonna rakennettiin uusi sulattamo pullojen valmistusta varten ja vv. 1919—23 tehtiin käsityönä ikkunalasia. 1920-luvun lopussa ja 30-luvun alussa saavutti Riihimäen kristalli- ja taidelasi ensimmäisiä kansainvälisiä suurpalkintoja maamme taidelasiteollisuudelle. Mainittakoon tässä yhteydessä taiteilijanimet Henry Ericson, Arttu Brummer, Gunnel Nyman sekä Grand Prix'it Barcelonan ja Brysselin maailmannäyttelyssä. 30-luvulla tehdas otti ensimmäisenä Suomessa käyttöön automaattiset pullokoneet, ja v. 1939 aloitettiin koneellinen ikkunalasin valmistus. Sodan jälkeisenä aikana on jatkuvasti laajennettu pakkaus- ja ikkunalasin tuotantoa alan uusimmin konein ja laittein.

Nykyisin kuuluvat Riihimäen Lasi Oy:n tuotanto-ohjelmaan varsinkin erilaiset lasipakkaukset vuotuisen valmistusmäärän noustessa n. 80 milj. kappaleeseen, ikkunalasi sivutuotteinaan julkisivuja eristyslasi, taide- ja talouslasi sekä tietenkin tehtaan maineen synnyttäjä kristalli, sekä lisäksi erilaiset muovituotteet, pullot ja kannet. Tehtaan palveluksessa on 1150 henkilöä ja vuosivaihto on n. 17,5 mmk. Yrityksen toimitusjohtajana on ollut vuodesta 1953 lähtien dipl.ins., vuorineuvos V. E. Kolehmainen.

Oy Kumela

Oy Kumelan, paikkakuntamme nuorimman lasitehtaan, alkuunpanija on Toivo Kumela. Kun hän 4. 9. 1933 alkoi työskentelyn omassa työpajassaan, ei hän vielä ensinkään suunnitellut oman lasitehtaan perustamista. Hän päätti vain ryhtyä jalostamaan muiden tehtaiden tuotteita ja järjesti sitä varten pienen lasinmaalaamon ja -kaivertamon.

Tällaisena liike sitten toimi muutaman vuoden ajan. Työntekijäkunnan muodostivat kolme Kumelan veljestä ja yksi vieras työntekijä. Toiminta alettiin varovaisesti ja pienin pääomin. Taloudelliset tulokset olivat kuitenkin alusta alkaen tyydyttävät. Lasi ostettiin eri tehtaista ja toimitettiin markkinoille maalattuna ja kaiverrettuna.

Kolmen toimintavuoden jälkeen todettiin, että liike ei pääsisi kehittymään kysyntää vastaavaksi ilman omaa lasinpuhaltimoa. Niinpä rakennettiin v. 1937 pieni lasitehdas, jossa oli sulaton lisäksi hiomo, kaivertamo ja maalaamo. Tätä varten liike oli 7. 12. -36 muutettu Oy Kumela -nimiseksi perheyhtiöksi. Tehdas alkoi toimintansa v. 1937 syksyllä jolloin jalostusosasto ensimmäistä kertaa sai käsiteltäväksi oman puhaltimon tuotteita. Työntekijöitä oli aluksi 40, mutta jo v. 1939 luku oli noussut 70:een. Uuden tehtaan tuotteet olivat lähinnä talous- ja taidelasia. V. 1938 tehtaan vuosivaihto ylitti 1 milj. vmk:n rajan. Pienestä työpajasta oli kehittynyt todellinen tehdas, ei tosin suuri, mutta ilmeisesti elinvoimainen.

Sotien vuoksi tapahtuneen 2-vuotisen seisonnan jälkeen tehdas saatiin uudelleen käyntiin venäläisen sotavankityövoiman avulla. Uusien työntekijöiden totuttua outoihin tehtäviin tehdas oli käynnissä keskeytymättä. Täyteen vauhtiin tehtaan toiminta saatiin kuitenkin vasta sodan päätyttyä.

V. 1948 tehdasta laajennettiin pullopuolella. Pullot valmistettiin puoliautomaattikoneella, ja niitä tuotettiin päivässä 14—20.000 kpl koosta riippuen. Työvoimaa oli 150 henkeä.

Tuotanto pullopuolella jatkui tällaisena vuoteen 1960, jolloin tehdas päätti lopettaa suurempien pullomäärien valmistamisen. Puhaltimo siirrettiin vanhoista tiloista pullopuolelle. Työvoima vähennettiin 100:aan työläiseen.

Lasimallien suunnittelusta ovat vastanneet mm. taiteilijat Maija Carlson, Jan Salakari sekä Sirkku Lehtonen (o.s. Kumela).

Myyntiä on tehostettu perustamalla Helsinkiin oma myyntikonttori.

Kumelan lasitehtaalla on hyvä ja ammattitaitoinen työväki. Tehdas on onnistunut malleissaan ja tuotteissaan. Tehtaan tuotannosta ovat ulkomaisetkin ostajat kiinnostuneita.

Oy Sako Ab

Tehtaan toiminta alkoi 1. 4. 1921 Helsingissä, mutta se siirtyi vuonna 1927 Riihimäelle.

Tällöin hankittiin 42.624 m^2:n laajuinen tontti sekä lisäksi asuinkiinteistöjä henkilökunnan tarpeisiin. Kolmenkymmenenkuuden vuoden aikana, jona tehdas on toiminut Riihimäellä, on suoritettu useita rakennuksen laajennuksia ja lisäyksiä, viimeksi vuonna 1963 valmistui upouusi keskusvarasto. Tehdastonttia on laajennettu likipitäen kaksinkertaiseksi ja asuinkiinteistöjä on ostettu ja rakennettu. Tällä hetkellä yhtiöllä on hallussaan 76 asuntoa työntekijöitä varten. Lisäksi Sakon Toimihenkilöiden Eläkesäätiö on hankkinut Arava-lainan kahta uutta asuintaloa varten. Talojen, joihin tulee yhteensä 81 asuntoa ja joiden tilavuus on 20 500 m^3, lasketaan valmistuvan jouluun 1964 mennessä.

Tehtaan toiminta keskittyi perustamisesta aina viime sotien päättymiseen asti puolustusvoimien tarvitsemiin tuotteisiin. Rauhan tultua ohjelmaan sisällytettiin metsästysluodikoita, patruunoita ja pienoiskivääreitä sekä eräitä tekstiiliteollisuuden koneita, kuten puolausautomaatteja, ristipuolaus- ja luomakoneita. Tuonnin asteittain helpotuttua jäi tekstiilikoneiden valmistus taka-alalle. Nykyään on ensi sija tuotannossa metsästysaseilla ja patruunoilla. Ensimmäinen yhtiön metsästysluodikko, malli L 46, on peräisin vuodelta 1946 ja tällä hetkellä kuuluu valmistusohjelmaan aseita pienoiskivääreistä sekä lintu- ja hirviluodikoista aina "norsupyssyyn" asti.

Metsästysaseiden valmistusta suunniteltaessa oltiin jo selvillä siitä, että kotimainen kysyntä ei tulisi vastaamaan tehtaan tuotantokapasiteettia, vaan tuotannon jatkuvuuden ja työllisyyden turvaamiseksi oli yritettävä saada aikaan vientiä ulkomaille. Kun alkuhankaluudet oli voitettu, pääsi vientitoiminta hyvään vauhtiin ja nykyään viedäänkin suurin osa aseista ulkomaille, v. 1963 n. 75 %. Toimitukset tapahtuvat useihin eri maihin, joista tärkeimpiä ovat USA, Australia ja Länsi-Saksa. Myös patruunoiden vienti on kasvanut, ja uudet lähiaikoina valmistettavat kaliperit, jotka myös tullaan pakkaamaan kansainvälisen tavan mukaan 20 kpl. rasioihin, lisännevät vientimäärää entisestään.

Tehtaan tuotteet ovat saavuttaneet kansainvälisesti tunnustetun aseman, joka korkean laadun ansiosta heijastuu kasvavana kysyntänä. Samanaikaisesti on kysyntä kotimaassa lisääntynyt nousevan elintason mukana suuresti, josta johtuen toimitusajat ovat pidentyneet. Pyrkimys tuotannon määrän kohottamiseen on ollut koko ajan päivänpolttava. Suuria ponnistuksia ja taloudellisia uhrauksia on tehty asian hyväksi. Vuonna 1956 Sako perusti maamme ainoan tarkkuusvalimon, jossa useat luodikkojen osat valmistetaan. Sen olemassaolon ansiota on, että Sako-luodikkojen tuotantoa on voitu nopeasti rationalisoida ja lisätä. Ammattitaitoisen työvoiman kouluttamiseksi on Sakon oma konepajakoulu aloittanut toimintansa. Siellä saa kolmisenkymmentä oppilasta parhaillaan tarvittavaa ammattikoulutusta. Metsästysluodikon valmistaminen on kuitenkin varsin monivaiheinen työ ja vaatii korkean laadun ylläpitämiseksi työnsä taitavaa henkilökuntaa sekä suurta tarkkuutta eri työvaiheissa. Nämä tekijät puolestaan asettavat rajoja tuotantomäärän yht'äkkiselle nostamiselle. Kuitenkin on kotimarkkinatkin pyritty tyydyttämään ja haluttu ennenkaikkea varmistua siitä, että asiakas jouduttuaan ehkä hiukan odottamaankin saa käteensä luodikon, joka täyttää korkeimmatkin vaatimukset.

Oy Sako Ab:n laskutus oli v. 1963 6,275 mmk. Aseita valmistui n. 17 000 kpl. ja patruunoita n. 16 milj. kpl. Työntekijöitä oli vuoden 1963 lopussa 519 ja toimihenkilöitä 89. Vuoden 1963 aikana maksettiin palkkoja kaikkiaan 2,622 mmk.

Oy Teka Ab

Havin Osakeyhtiö

Pesuaineiden, kynttilöiden ja kosmeettisten tuotteiden valmistus ja kauppa on vanhimpia tunnettuja elinkeinoja. Alan teollisuuskin omaa useimmissa maissa syvät perinteet.

Niinpä Suomen teollisuuden lyhyessä historiassa harvinainen vuosiluku 1829 pulpahtaa esille juuri Havin Osakeyhtiön perustamisvuotena. Syntymäpaikka oli Johanneksen pitäjä Viipurin eteläpuolella, ja kynttilänvalmistus oli uuden yrityksen ohjelmassa ensimmäisellä sijalla.

Parikymmentä vuotta myöhemmin vahvaksi kasvanut yrittäjä Anton Alfthan muutti tehtaansa Viipuriin Havin kaupunginosaan. Saippuat ja muut pesuaineet liitettiin valmistusohjelmaan. Monivaiheinen kehitys alkoi.

Jätämme Havin valamaan kynttilöitään, keittämään saippuoitaan ja voittamaan kultamitaleja Lontoon, Pariisin ja Pietarin messuilla, siirtyäksemme eräitä vuosikymmeniä ajassa eteenpäin ja muutamia satoja kilometrejä länteen, Forssaan.

Forssassa oli 1907 perustettu teknillinen tehdas Helios, joka v. 1910 siirtyi Riihimäelle. Nouseva elintaso antoi aiheen toivoa, että kosmeettisten tuotteiden tehdasmainen valmistus Suomessa saattaisi olla menestyksellistä. Toiveet toteutuivat siitä huolimatta, että ensimmäinen maailmansota pahasti katkaisi silloisen Helioksen toiminnan.

Vuonna 1919 yhtiö sai nimen Oy Teka Ab. Tehtaan tuotanto käsitti jo silloin ihovesiä ja voiteita, suuvesiä, pesuaineita ja kotitalouskemikaalioita. Elokuussa 1928 tuhoisa tulipalo, jonka monet riihimäkeläiset vielä muistavat, hävitti silloisen tehdasrakennuksen kokonaan. Samalle paikalle välittömästi rakennettu tehdas, joka edelleen on nykyisen laitoksen runkona, turvasi kuitenkin yhtiön toiminnan kehityksen.

Näihin aikoihin syntyi myös yhteistoiminta Oy Tekan ja Havin Oy:n välillä, joka 10 vuotta myöhemmin toisen maailmansodan syttyessä sai nykyisen kiinteän muotonsa.

Teknokemiallinen valmistus kiinnosti tietenkin Viipurissa toimivaa laajenevaa saippuatehdasta. Riihimäellä on hyvä sijainti maan kulutuskeskuksiin nähden, joten Havi ja Teka saattoivat toiminnassaan täydentää toisiaan. Havi tuotti pääasiallisesti massatavaraa määrältään useita miljoonia kiloja ja oli silloisissa liikenneolosuhteissa riippuvainen satamastaan. Tekan tuotanto taas oli erikoistavaraa ja kertalähetykset huomattavasti pienemmät. Yritykset saattoivat myös toimittaa puolivalmisteita toisilleen sekä suorittaa yhteisiä raaka-aineostoja. Tekan sijainti nousevan lasiteollisuuden naapurina ei myöskään ollut merkityksetön.

Yhteinen johto ja myyntiverkosto vahvisti yhtiöiden aseman kiristyvässä kilpailussa.

Menetettyään tehtaansa sodan myrskyissä Havin Osakeyhtiön oli nopeasti luotava itselleen toimintamahdollisuudet. Siirtyminen Riihimäelle oli luonnollinen ja hyvä ratkaisu.

Työnantajana Havi-Teka:n vaikutus Riihimäen talousalueella on ollut merkittävä. Yhtiöt antavat työtä noin 150 hengelle ja yhtymien toiminnan välillinen vaikutus ulottuu monelle taholle kaupunkimme taloudellisessa elämässä.

Tulevaisuus, joka väistämättä tuo kansainvälisen kilpailun Suomeenkin, tulee asettamaan niin Tekan kuin Havinkin uusien ongelmien eteen. Pesuainekauppa on keskittynyt viime vuosina muutaman jättiläisyhtymän käsiin. Kilpailu näitä vastaan tulee muodostumaan äärettömän kireäksi. Havin ja Tekan tehtävä tulee olemaan laatutavaran tuottaminen ja mikäli mahdollista tuotteemme vieminen ulkomaillekin. Tämä toiminta on jo saatettu alkuun yhä nousevan kynttiläviennin muodossa.

Riihimäkeläiset kynttilät palavat ruotsalaisissa, hollantilaisissa, ranskalaisissa ja amerikkalaisissa kodeissa valumatta.

Tehtaan ensimmainen kuorma-auto, kulj. Olavi Lehtinen, apumies Vilho Suvanto. Kuva otettu 14. 9. 1924.

Luukeskus Oy Ab

Maaliskuussa vuonna 1924 aloitti Riihimäellä toimintansa useiden, ympäri Suomea asuvien, makkaratehtailijoiden perustama Oy Luukeskus Ab:n nimellä toimiva eläinten raakaluun-jalostustehdas. Tehdas aloitti toimintansa aikaisemmin toimineen Teka Oy:n tehdasrakennuksessa, joka sijaitsee Riihimäen keskustasta noin 4,5 km pohjoiseen Helsinki—Hämeenlinna radan varrella, noin 11.000 m^2 käsittävällä omalla tontillaan.

Tehdas valmisti silloin raakaluista luuliimaa, luurasvaa, luurehuja ja lannoitetta. Sarvista ja kynsistä, jotka myytiin muualle, valmistettiin siihen aikaan kampoja ja nappeja.

Raakaluut, joita lähetettiin ympäri Suomea rautateitse Riihimäkeen, ajettiin hevosilla tavaratoimistolta, nk. "Raasulista", tehtaalle, ja tiet olivat siihen aikaan koko huonossa kunnossa. Ajettiinpa joskus rautatievaunut tehtaan välittömään läheisyyteen, nk. "Aalopille", rautatien alikäytävälle, josta sitten vaunut purettiin.

Aina vuoteen 1929 toimi Luukeskus, mutta v. 1939 se vuokrasi tehtaan "Stocholms Benmjölsfabriks Ab":lle, joka jatkoi raakaluun jalostusta, mutta luuliiman valmistus lopetettiin tällöin. Tehdas toimi ruotsalaisen tehtaan omistuksessa nimellä Luu Oy, mutta silloiset riihimäkeläiset tunsivat tehtaan vain nimellä "liimatehdas", kuten vieläkin hyvin useat henkilöt.

Vuonna 1942 sattui tehtaalla ikävä onnettomuus. Bensiiniputken katkeamisesta aiheutuneessa tulipalossa kuoli kaksi nuorta henkilöä. Tehdas vaurioitui aika pahoin, mutta kunnostettiin jälleen ja jatkoi toimintaansa edelleen.

Vuonna 1951, 1 p:nä kesäkuuta otti Luukeskus Oy Ab tehtaan jälleen hallintaansa ja jatkaa raakaluun jalostusta vieläkin. Jo kahden vuoden ajan on tehdas työskennellyt Valtion maatalouskemiallisen laboratorion ja heidän määräämänsä eläinlääkärin valvonnan alaisena, koska tehtaan tuotteet menevät melkein kokonaan eläinrehutarkoitukseen, rehuluurasvaksi ja lihaluurehujauhoksi, osa lannoitteeksikin. Raakaluut ajetaan nykyisin tehtaan kuormaautoilla päivittäin, koska raaka-aineen on oltava tuoretta luuta.

Vanhemmat riihimäkeläiset eivät muista tehtaasta mitään muuta kuin aika ajoittain kauhean pahan hajun ja isot kärpäset, jotka silloin, varsinkin kuumana kesäisenä aikana, olivat kauppalan kauhuna, mutta vielä enemmän lähiympäristön kiusana. Nykyisin sellaisesta haitasta ollaan päästy melkein sataprosenttisesti.

Tulevaisuuden suunnitelmiakin on. Tarkoitus on laajentaa tehdasta nykyaikaisemmaksi ja monipuolisemmaksi, mutta yleisesti vallitseva rahan puute on toistaiseksi ollut em. suunnitelmien pahimpana hidastuttajana.

Nykyisin työskentelee "liimatehtaassa' 'Luukeskus Oy Ab:n palveluksessa yhteensä 25 henkeä.

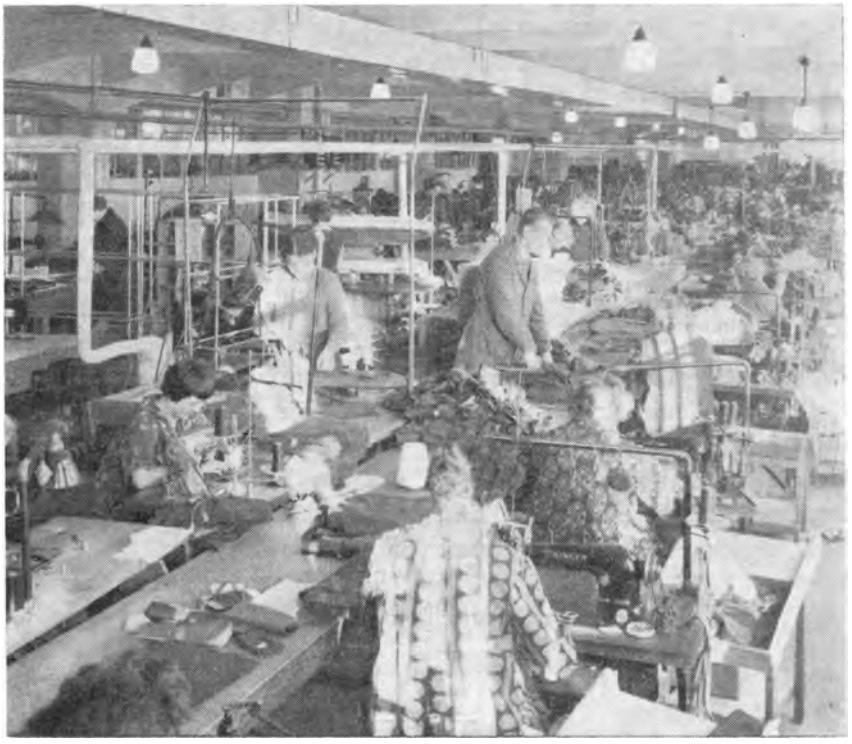

Oravan Tehtaat Oy

V. 1926 alussa alkoi Johan Fredrik Orava valmistaa Viipurissa pienissä puitteissa pahvista matkalakkuja. V. 1930 muodostettiin tästä pienestä verstaasta J. F. Oravan johdolla osakeyhtiö, ja sen työverstas oli n. 80 m^2 suuruinen. Siitä huolimatta, että ensimmäiset vuodet sattuivat pulakauteen, oli liike kasvanut varsin huomattavaksi ja sen tuotteet olivat hyvässä maineessa, kun perustaja Johan Fredrik Orava kuoli vuonna 1934.

Yhtiön perustajan kuoltua tuli sen johtajaksi hänen poikansa, nykyinen teollisuusneuvos Veli Orava, jonka aikana yhtiö on kokenut moniakin ajan mukanaan tuomia vaikeuksia kuitenkin jatkuvasti laajentuen ja säilyttäen vireän elinkelpoisuutensa. Mainittakoon, että käytyjen sotien johdosta on yhtiö olemassaolonsa aikana joutunut viidesti vaihtamaan kotipaikkaansa ja kymmenen kertaa siirtämään työväestönsä ja koneet: ensin Viipurista Laihialle ja sieltä Jyväskylään, jossa tehdas alkoi toimintansa 1940 lokakuussa; jatkosodan aikana v. 1942 tehdas siirtyi Viipurin lähelle Nurmiin Suomen Gummitehdas Oy:ltä ostettuun kiinteistöön; Nurmista tehdas siirtyi Vaasaan sekä sieltä nykyiseen olinpaikkaansa Riihimäelle v. 1945. Tehtaan pääartikkeleina olivat edelleen matkalaukut ja sen ohessa käsilaukut joskin sota-aikana oli edelleen kehitetty tekstiiliosastoa. Vuonna 1953 siirtyi tehdas pääasiallisesti tekstiilialalle, jolloin matka- ja käsilaukkujen valmistus lopetettiin.

Nykyään tehdas valmistaa pääartikkeleinaan ns. raskaanvaatetusteollisuuden tuotteita: miesten pukuja ja ulstereita, naisten kappoja, miesten ja naisten ulkoiluasusteita sekä erilaisia nuorison pukimia. Riihimäellä olonsa aikana on tehdas edelleen laajentanut tuotantoaan ja on sen tuotteet tänä päivänä saavuttaneet oman vakiintuneen sijansa ja nimen maamme tekstiilimarkkinoilla. Nykyään on tehtaalla yhdeksän omaa vähittäismyymälää eri puolilla Suomea ja sen henkilökunnan vahvuus on n. 250. Tuotteiden tavaramerkkeinä tunnetaan: Elisa kappa — Diplomat miesten puku — Sportpal ulkoiluasusteet. Tulevaisuuteen tehdas katsoo luottavaisesti ja pyrkii nykyisin viemään tuotteitaan myös ulkomaille. Viennin edistämiseen on uhrattu paljon varoja ja vaivaa. Tässä työssä on onnistuttukin, ja tehdas vie nykyään tuotteitaan jopa U.S.A:han.

Riihimäen Kirjapaino Oy

Kirjapainoliikkeen harjoittaminen oli ennen v. 1919 ainoastaan kaupunkien oikeutena.

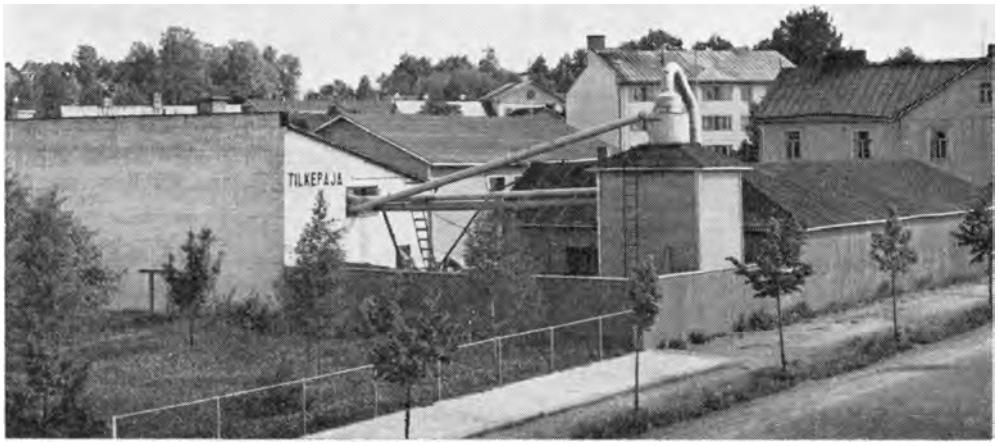
Kun vuoden 1919 alussa voimaan astunut uusi painoasetus myönsi oikeuden kirjapainoliikkeen harjoittamiseen myös maaseudulla, syntyi moniin väestötaajamiin kirjapainoja. Riihimäelläkin lähdettiin heti asialle. 28. 2. 1919 pidetyssä kokouksessa tehdyllä sopimuskirjalla, jonka allekirjoittajina olivat varatuomari M. Wennäkoski, vuorineuvos A. P. Kolehmainen, tehtailija Fr. J. Niemelä, rakennusmestari I. V. Laine, liikemies Emil Perttilä, isännöitsijä V. Välke, rautat.virkam. V. Launia ja tilanomistaja A. R. Gestrin, lähdettiin muodostamaan Riihimäen Karjapaino Oy-nimistä osakeyhtiötä. Saman vuoden huhtikuun 27 päivänä kokoontuivat mainitut henkilöt asiaa eteenpäin viemään ja olivat tilaisuuteen kutsuneet kirjapainoalan tuntijan herra G. Forsblomin Porvoosta. Hänen ohjeittensa mukaiset koneet ja muut pienehkössä kirjapainossa tarvittavat välineet päätettiin tilata Saksasta.

Riihimäen Kirjapaino Oy:n varsinainen perustava kokous pidettiin 30. 11. 1919 Riihimäen Sanomain konttorissa Pohj. Rautatienkatu 1. Yhtiö merkittiin kaupparekisteriin 11. 5. 1920. Yhtiön toimitusjohtajaksi oli ajateltu asiantuntijana käytettyä herra G. Forsblomia, mutta hänen kieltäydyttyään valittiin tehtävään herra Väinö Oittinen ja teknilliseksi johtajaksi faktori K. J. Raunio Viipurista.

Kun tilatut koneet ja välineet olivat jo Suomeen saapuneet, tuli kiire huoneiston hankkimiseen. Johtokunnan puheenjohtaja ja yhtiön toimitusjohtaja kiertelivät etsimässä sopivaa huoneistoa ja päätyivät tarjolla olevista puuseppä J. N. Tuomiston puusepäntehtaana olleeseen Hämeenkatu 33 olevaan tehdasrakennukseen, koska siitä oli mahdollisuus nopeasti ja pienin korjauksin järjestää painokoneitten ja välineitten sijoituspaikka. Kesäkuun 1 päivänä 1920 kirjapainoyhtiö sai kiinteistön haltuunsa. Kiire olikin, koska kirjapainokoneet olivat olleet jo pari päivää Riihimäellä rautatievaunussa odottamassa purkamista. Koneitten ja latomon kuntoonlaitto vei kolmisen viikkoa. Oli vaikea saada ammattitaitoista väkeä, kun hyvin monet uudet kirjapainot ottivat samanaikaisesti työvoimaa päästäkseen alkuun. Kuitenkin ensimmäiset painotyöt lähtivät maailmalle jo 22. 6. -20. Heinäkuun 8 päivänä painettiin ensimmäinen Riihimäen Sanomat, N:o 74 v. 1920, Riihimäen Kirjapaino Oy:n kirjapainossa. Ennen oli painatus tapahtunut Hämeenlinnassa Arvi A. Karistolla.

Latominen suoritettiin alkuaikana käsin. Sanomalehteen nähden se oli hidasta ja hankalaa. Niinpä kirjapainoyhtiön johto ryhtyi hankkimaan latomakonetta ja osti v. 1921 lopulla Linotype-latomakoneen. Työn tarjonnan nopean kasvun vuoksi piti v. 1923 hankkia uusi pikapainokone. Konekannan lisääminen edellytti uutta toimitilaa. Sitä löytyi tehdasrakennuksen ullakkokerroksessa, jonne siirrettiin konttorit ja sitomo. Näitten tilalle alakertaan järjestettiin painon tarvitsemat lisätilat. V. 1924 hankittiin uusi Linotype-latomakone ja arkintaittokone. Liiketoiminnan kasvaessa oli tarpeen työn menestykselliseksi hoitamiseksi lisätilat, joita ei voinut jo vesikattoon saakka rakennetusta talosta saada. Niinpä joulukuussa 1938 kirjapaino hankki Kauppakuja 3 uuden toimipaikan, jonne rakennettiin kirjapainon tarkoituksiin paremmin sopiva tehdasrakennus. Se valmistui v. 1939 kesällä. Siinä toimi kirjapaino v. 1961 asti. Tilojen ahtaus täälläkin aiheutti uuden toimipaikan etsimisen, ja niin tuli taas muutto eteen. Nyt sijoittui kirjapaino Kauppakatu 5—7:ään.

Alkutaipaleella toimittiin 11 henkilön voimalla oppilaatkin mukaan luettuna. Nykyään antaa kirjapaino työtä 35 henkilölle Lisäksi saa ansiota 30 henkilöä kirjapainoon liittyvistä eri toimista.

Kommandiittiyhtiö Tilkepaja

Marraskuun 1 p:nä 1945 alkoi toimintansa Riihimäen Tilke ja Paja Oy-niminen yhtiö, jonka tarkoituksena oli harjoittaa täydellistä romu-, metalli- ja lumppuliikettä sekä vanu-, flokki- ja tilketeollisuutta.

Elinkeinoluvan saaminen ankaran säännöstelyn aikana oli hankalaa. Ei riittänyt, että liike tulisi olemaan ammattitaitoisissa käsissä, sen piti lisäksi osoittaa tilat, joissa työskennellään, selvittää mistä saadaan työvoima, raaka-aine jne. Lopulta toiminta pääsi alkamaan varsin puuttellisissa oloissa. Kun oli toimittu runsas vuosi ja päästy hieman vakiintumaan, kohtasi liikettä paha vastoinkäyminen. Tulipalo tuhosi 20. 12. 1946 koko tehdasrakennuksen koneineen ja raaka-aineineen kahdessa tunnissa, ja mikä pahinta, kaikki oli täysin vakuuttamatonta.

Rohkeasti lähdettiin jälleen alusta vieläkin alkeellisimmissa oloissa, mutta aikaa myöten saatiin luottojen turvin rakennettua nykyinen tehdasrakennus varastoineen. Kotimaasta hankittujen vanhanaikaisten koneiden tilalle saatiin uudet ja erittäin tehokkaat koneet, joiden avulla 200 kg:n päivätuotanto on voitu nostaa kymmenkertaiseksi, työntekijämäärän pysyessä entisenä (5).

Vanun, flokin ja rakennustilkkeen lisäksi otettiin tuotanto-ohjelmaan v. 1961 myös vaahtomuovirouhe. Markkinointialueena on koko maa.

Toiminta jäteainealalla keskitettiin aluksi vain Riihimäelle ja sen lähiympäristöön. Paikkakunnan teollisuuslaitosten eivätkä yksityistalouksien synnyttämät jäteraaka-aineet tyydyttäneet liikettä, joten koko ajan on pyritty laajakantoisempaan toimintaan.

Ensimmäinen tilastoitu toimitusmäärä on vuodelta 1949: rautaromua 20.000 kg, muita metalleja 10.000 kg ja lumppua 100.000 kg. Vuonna 1963 toimitti liike jo rauta- ja valurautaromua yli 5.000.000 kg, muita metalleja 300.000 kg, jätepaperia 300.000 kg ja lumppua 1.800.000 kg. Näistä määristä on oman paikkakunnan osuus vain n. 5 %, jätepaperia lukuunottamatta. Tehtaan raaka-aineesta suuri osa jouduttiin alkuaikoina tuomaan ulkomailta. Tänä päivänä se on täysin kotimaista, lukuunottamatta vaahtomuovirouheen raaka-ainetta, koska sitä ei kotimaasta saada riittävästi. Lumpun vientiä on tapahtunut useaan Euroopan maahan.

Liike on toimintansa aikana ollut jäsenenä ja osakkaana useissa aloihinsa liittyvissä valtakunnallisissa järjestöissä. Sen henkilökunta vaihtelee 25—30 henkilön välillä. Tällä hetkellä toimitaan kahdessa eri paikassa ja täysin riittämättömissä tiloissa, mutta kaupungilta on hankittu 1 ha suuruinen alue, johon toiminta tullaan keskittämään. Uuden teollisuuslaitoksen rakentaminen aloitetaan kuluvana vuonna.

Riihimäen Tilke ja Paja Oy:n nimi muutettiin v. 1959 kommandiittiyhtiö Tilkepajaksi. Sen toimitusjohtajana on liikkeen perustaja Tapani Häti.

Virkin Virvoke Kommandiittiyhtiö Väinö Virkki

Virkin Virvoke Kommandiittiyhtiö Väinö Virkki juontaa alkunsa vuonna 1929 perustetuista Saarion Virvoitusjuomatehtaista. Nämä tehtaat sijaitsivat neljällä eri paikkakunnalla. Vuonna 1936 Väinö Virkki siirtyi Riihimäellä olevan tehtaan johtoon ja tällöin tehdas sai uuden omistajansa mukaan nimen Virkin Virvoke Oy.

Alkuaikoina virvoitusjuomien valmistus tapahtui pääasiallisesti kesällä, sillä silloinen talvikulutus oli huomattavasti nykyistä pienempi. Menekin lisääntyessä 30-luvulla uusittiin tehtaan koneisto puoliautomaattiseksi, mutta sotien aikana tämäkin parannus osoittautui riittämättömäksi. 50-luvulla tehtaan koneisto muuttui vähitellen kokonaan automaattiseksi. Virvoitusjuomien kuljetus aloitettiin kahdella autolla, mutta nykyisin on autojen lukumäärä moninkertaistunut. Sodan aikana jouduttiin käyttämään jopa hevosia kuljetuksiin.

Koko toiminta-ajan tehtaalla on ollut Oy Sinebrycfhoff Ab:n piiriedustus. Aluksi tämän tehtaan edustus käsitti pelkästään mallasjuomat, mutta vuodesta 1955 alkaen myös virvoitusjuomat.

Työntekijöitä oli 40-luvulla noin 25—30 henkeä, mutta nykyisin koneiden automatisoinnin vuoksi työntekijöiden määrä on pystytty supistamaan noin 14—18 henkeen.

Virkin Virvokkeen myyntialue käsittää tällä hetkellä Riihimäen ja Hyvinkään kaupungit, Lopen, Janakkalan, Hausjärven ja Hyvinkään kuntien alueet sekä osittain Kärkölän, Mäntsälän ja Nurmijärven pitäjät.

Tänä vuonna tehdas tulee toimineeksi 35 vuotta hyvien juomien valmistajana.

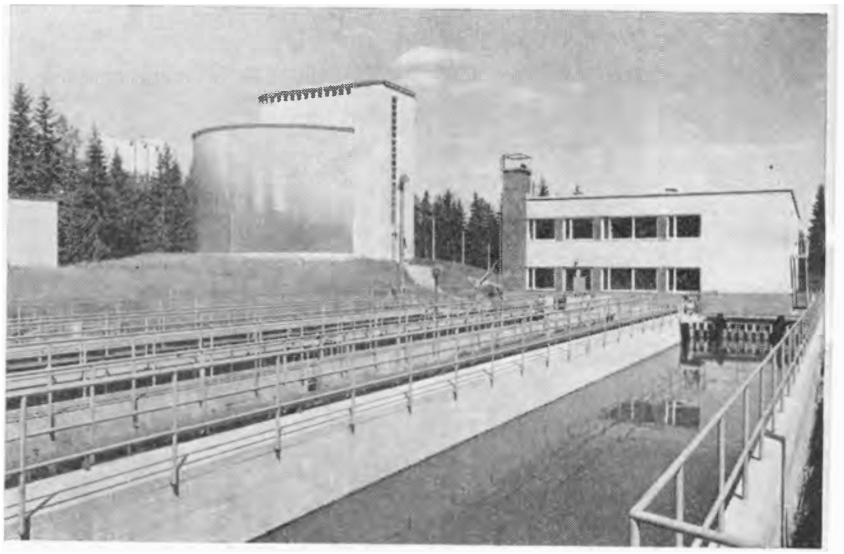
Teräskiila Oy

Yhtiö on merkitty kaupparekisteriin kotipaikkana Espoon kunta 28. 1. 1955. Kotipaikkaoikeus on muutettu 31. 8. 1956 Riihimäen kaupunkiin, jolloin yhtiön toimitusjohtaja agronomi E. Araluoma tuli pääosakkaaksi. Varsinaisen rakennustoimintansa yhtiö aloitti v. 1956 Lohjan kauppalassa, jonne se rakensi kolme asuinrakennusta. Tämän jälkeen toiminnan keskipiste muutettiin Riihimäelle ja 1. 7. 1957 yhtiö aloitti Riihimäellä ensimmäisen asuinrakennuksen Asunto Oy Junailijankatu 17 rakennustyöt.

Rakennuskohteita on ollut lähes 100, merkiten se yli 700.000 m^3. Asuinrakennustoiminnasta Riihimäellä mainittakoon vielä, että yhtiö on rakentanut tähän mennessä noin 500 asuntoa asuntopulan parissa kamppailevalle kaupungille. Rakennuskohteet jakaantuvat pääasiassa asuin- ja liikerakennuksiin sekä julkisiin- ja tehdasrakennuksiin. Riihimäellä on rakennettu julkisia rakennuksia mm. Riihimäen Virastotalo, Kauppaoppilaitos, Herajoen Vedenottamo, Eteläinen Vedenpuhdistuslaitos, Kansallis-Osake-Pankin kiinteistö, Helsingin Työväen Säästöpankin kiinteistö. Parastaikaa on meneillään mm. Riihimäen seurakunnan neljän kiinteistön rakennustyöt.

Yhtiön rakennustoiminta on, paitsi Riihimäelle, ulottunut myös Hyvinkäälle ja lähiympäristöön, mainittakoon esim. Hyvinkään kirkko ja Rajakaari.

Toiminnan kasvua kuvaavat muutamat henkilökunnan määrässä tapahtuneet lisäykset. Nykyään on yhtiön palveluksessa konttorihenkilökunta ja työnjohto mukaanlukien 39 henkilöä ja työmiehiä noin 400—500. Yhtiön konttori toimi aluksi Riihimäellä Keskuskatu 13:ssa, josta se muutti 1. 8. 1960 Temppelikatu 10:een. Vuonna 1960 aloitettiin yhteistyö Riihimäen Vesi ja Lämpö Oy:n kanssa, ja se on edelleen kehittynyt ja laajentunut.

Riihimäen Vesi- ja Lämpö Oy

Liike on vanhin Riihimäellä toimivista vesi- ja lämpöalan asennusliikkeistä. Toiminta alkoi v. 1935 Maantien varrella sijaitsevassa kauppias Paasikiven omistamassa kiinteistössä.

V. 1940 Vesi- ja Lämpö osti Temppelikatu 10:ssä olevan kiinteistön, joka oli osittain tuhoutunut talvisodan pommituksessa. Suoritettujen korjaustöiden jälkeen se siirtyi uusiin tiloihin.

Yhtiön johtajana sen perustamisesta lähtien on ollut toim.johtaja Reino Järvinen. Työntekijöiden luku on viime vuosina ollut n. 50.

Asennuskohteet ovat olleet pääasiassa Riihimäellä, Hyvinkäällä ja näiden kaupunkien ympäristössä.

Eri suunnissa etäisimpinä työpaikkoina voidaan mainita Kemijärvi, Kontiolahti, Hamina, Leppävaara, Tammisaari ja Forssa.

Varsinaisen vesi- ja lämpöjohtoasennustöiden ohella sisältyy liikkeen toimintaan myös öljysäiliöiden valmistus. Suurimmat säiliöt ovat olleet 50 m^3. Eniten on säiliöitä toimitettu TVH:lle. Riihimäen Vesi- ja Lämpö Oy:n toimintaan sisältyvät edelleen erilaiset hitsatut teräsrakenteet.

Tällä hetkellä on liike ainoa Riihimäellä toimiva sähkötarkastuslaitoksen valtuuttama öljypoltinhuoltoliike. Tehokasta huoltoa varten on varattu oma huoltoauto asianmukaisesti varustettuna. Teknillisen osaston yhteydessä suoritetaan vesi-, lämpö- ja ilmanvaihtolaitosten suunnittelua.

Liikkeen yhteydessä on vähittäismyymälä varastoineen ja näyttelyosastoineen.

Riihimäen Makkaratehdas Oy

Lopentien kahdestoista kortteli sulkee sisaansä suuren nykyaikaisen tehtaan ja hyväksytyn teurastamon. Autoja kulkee laajalta piha-alueelta sisään ja ulos. Riihimäen Makkaratehdas Oy toimii.

Makkarateollisuudella on jo perinteensä Riihimäellä vuodesta 1908 asti, jolloin makkaraa kerrotaan valmistetun "Kapernaumissa" Ikkuna Oy:n seuduilla. Tehdasmainen valmistus Lopentien varrella alkoi vuonna 1918.

Kun johtaja, sittemmin talousneuvos Antti Halonen, vuonna 1923 osti liikkeen, s.o. tehtaan ja myymälän, alkoi se toimintansa vaatimattomissa puitteissa: pienissä tiloissa ja pienen työntekijämäärän avustamana. Vuonna 1925 muuttui t:mi Riihimäen Makkaratehdas Oy:ksi. Johtaja Antti Halosen jälkeen on toimitusjohtajana toiminut Raine S. Raustola vuosina 1932—1949, ja vuodesta 1949 alkaen toimitusjohtaja Hilja Raustola.

Kun liikkeen toiminta vuosien mittaan yhä laajeni ja henkilökunta lisääntyi, osoittautuivat alkuperäiset tehdastilat aivan liian pieniksi. Heräsi ajatus rakentaa uusi ajanmukainen tehdasrakennus. Sota siirsi kuitenkin silloiset suunnitelmat ja vasta v. 1945 alkoi rakentaminen rak.mestari V. Valorinnan johdolla epävakaisten olojen vallitessa maassamme. Syksyllä 1946 valmistui kuitenkin monien vaikeuksien jälkeen Riihimäen Makkaratehdas Oy:lle suuri ajanmukainen makkaratehdas, sekä ns. hyväksytty teurastamo, ensimmäinen lajissaan maassamme yksityisellä linjalla. Tehtalla on nyt kaikki uudenaikaiset työvälineet ja laitteet, joiden avulla makkaranvalmistus tapahtuu nopeasti ja helposti. Lihan käsittely on ehdottomasti hygienistä, koska se kulkee putkirataa pitkin tuuletushallista lähtien, jossa lihantarkastus tapahtuu, edelleen tehtaaseen jalostettavaksi tai jäähdyttämöön myöhempää käsittelyä varten. Kaikki makkaraan ja lihasäilykkeisiin käytettävät raaka-aineet ovat parhaita mahdollisia, ja tästä johtuen tuotteet ovat laatutuotteita. Saavutettu taso pyritään säilyttämään jatkuvasti, huomioimalla alan uusimmat teknilliset apuvälineet ja esim. pakastamo.

Ostoasiamiehet ostavat maaseudulta teuraskarjaa, joka heidän tai tehtaan omilla autoilla kuljetetaan hyväksytyssä teurastamossa teurastettavaksi.

Riihimäen Makkaratehdas Oy on nyt toiminut 40 vuotta ja on tänä aikana kehittynyt vaatimattomasta alusta ajanmukaiseksi alan teollisuuslaitokseksi.

SULO LEPPÄNEN:

Maidontuotannon nousu ja meijeriteollisuuden kehitys Riihimäen talousalueella

Riihimäki oli vuosisadan vaihteessa kulutuspaikkana vaatimaton. Asukasluku oli 500—600 henkeä, ja täällä oli noin 60 taloa. Vuoteen 1912 oli asukasluku kohonnut 4000 henkeen. Maidonkulutus oli vähäinen, niinpä maitoa lähetettiin Riihimäeltä Helsinkiin jopa Pietariinkin. Väkiluku oli v. 1922 n. 7700 henkeä, ja maidonkulutus lisääntyi nopeasti. Niinpä kauppiaiden kertoman mukaan oli maidontuotanto niin vähäistä, että sen saanti oli vaikeata. Tilanne jatkui samanlaisena koko 1920 luvun, jolloin asukasluku lisääntyi nopeammin kuin maidontuotanto. V. 1925 Riihimäellä oli kirkonkirjojen mukaan asukkaita 8.400 henkeä, ja 1930 asukasmäärä oli 8.900. Lisääntynyt maidontuotanto löysi tällöin helposti kuluttajansa. Tilanne maitomarkkinoilla Riihimäellä vv. 1930—1935 pysyi tasapainossa, ja ns. tinkimaito oli yleisempi maidonmyyntitapa. Tosin maitomyymälöitäkin oli. Mainittakoon, että vielä v. 1937 eräs kauppias valitti tuottavansa säännöllisesti maitoa Turengista, kun lähiympäristöstä ei ollut maitoa saatavissa säännöllisesti.

Pulavuosien mentyä alkoi maassamme voimakas maatalouden ja karjanhoidon kehitys. Kun Riihimäen väkiluku vv. 1930—1930 ei paljonkaan lisääntynyt, mutta maidontuotanto kohosi jyrkästi, alkoi esiintyä vaikeuksia maidon markkinoimisessa. Maidontuottajat joutuivat jopa kaatamaan maitoa maahan tai käyttivät sitä eläinten ruokintaan. Kotivoin valmistuskaan ei aina poistanut maidonmyyntivaikeuksia, koska kotivoin myynti oli näissä oloissa vaikeata.

Näiden vaikeuksien keskellä heräsi Riihimäellä maidontuottajien keskuudessa ajatus osuusmeijerin perustamisesta tänne. Tätä varten pidettiin Allinnassa kesällä 1939 yleinen karjanomistajien kokous, joka ei kuitenkaan johtanut mihinkään käytännöllisiin tuloksiin. Samaan aikaan eräät yksityiset liikemiehet neuvottelivat myös meijerin perustamisesta. He ryhtyivätkin tuumasta toimeen ja perustivat v. 1939 alussa Riihimäen Meijeriliike Oy-nimisen yhtiön. Yhtiö aloitti toimintansa pienessä puutalossa metsänreunassa Karankadulla elokuun 1 päivänä v. 1939. Ensimmäisinä päivinä punnittiin meijeriin maitoa n. 1500 litraa päivässä. Talvisodan syttyessä marraskuussa 1939, tyrehtyi juuri toimintansa alkaneen meijerin toiminta säännöstelyn tuottamiin vaikeuksiin eikä se sotavuosien aikana päässyt sanottavimmin kehittymään.

Rauhan tultua v. 1945 meijeritoimintaa päästiin jälleen kehittämään. Riihimäen Meijeriliike Oy:n osakekanta siirtyi oston kautta v. 1946 Meijerien Keskusliike Valion hallintaan, ja tästä vuodesta lähtien voidaan katsoa meijeritoiminnan lähteneen Riihimäellä nopeasti kehittymään.

V. 1946 meijerin maitomäärä oli 1.147.027 litraa vuodessa. Vuoteen 1950 oli maidontuotanto kohonnut 4.320.606 litraan vuodessa. Maidontuotannon nopea lisääntyminen pakotti ryhtymään uuden meijerin rakentamiseen, joka Valion toimesta tapahtuikin vv. 1949—50, ja meijeri suunniteltiin n. 5—6 milj. maitolitran vuosituotantoa varten. Maidontuotanto alkoi meijerin hankintapiirin laajetessa ja maitokarjastojen tuotannon kohotessa nopeasti lisääntyä. V. 1955 oli meijerin vastaanottama maitomäärä kohonnut 9.969.445 litraan ja vuonna 1950 14.795.011 litraan. V. 1961 kohosi meijerin maidon vastaanotto 14.849.983 litraan, joka onkin suurin meijerin toiminta-aikana. Meijerin maidonlähettäjien luku, joka alkuvuosina oli 250, kohosi v. 1961 mennessä 804:ään. Tuotannon nousu meijerin alkuvuosista on ollut 10-kertainen ja maidonlähettäjien lukumäärän kohoaminen n. 3-kertainen.

Näin jyrkkä maidontuotannon kasvu on pakottanut meijerin suorittamaan rakennus- ja koneistolaajennuksia vuosi vuodelta. V. 1952 valmistui meijeriin juuston valmistusosasto, joka kohotti meijerin kapasiteetin 8 milj. maitolitraan vuodessa. Kun maidontuotanto jatkuvasti kohosi oltiin pakotettuja uusiin laajennuksiin. Paasikivi Oy:ltä ostettiin lisätonttialuetta, jolta vanhat puutalot purettiin pois.

Meijerin II kerrokseen rakennettiin kulutusmaitoosasto, johon voidaan varastoida maitoa n. 30.000 litraa. Meijerin koneisto uudistettiin kokonaan ja sen teho korotettiin 10.000 maitolitraan tunnissa. V. 1957 laajennettiin meijerin konttoria ja juustonvalmistus lopetettiin sekä juusto-osasto muodostettiin myynnin keskusvarastoksi.

Paikallisen maitokaupan ja meijerituotteiden hankinnan hoitamiseksi entistä paremmin ja tehokkaammin on meijeri tehostanut toimintaansa. Kylmävarastotilaa on suuresti lisätty ja jäähdytyskoneistoja suurennettu. V. 1959 hankittiin meijeriin suuritehoinen 5000 litran teräskirnu ja täysin automaattinen voin paloittelu- ja pakkauskone. Meijerin laboratorio uudistettiin ja muodostettiin täydelliseen bakteriologiseen tarkkailuun, jonka avulla valvotaan päivittäin kulutukseen myytävän meijerituotteiden laatua. Laboratori suorittaa myös meijerin puhtaustarkkailua. Meijeri kykeneekin pitämään hyvin varastoituna kaikkia meijeriteollisuuden tuotteita ja siten tehokkaasti hoitamaan jakelutehtävänsä Riihimäen ja sen talousalueen kulutuskeskuksiin.

Osuuskunnan hallituksen puheenjohtajana on sen perustamisesta asti ollut maanviljelysneuvos K. Halkilahti. 1. 9. 1963 Riihimäen Meijeriliike Oy sulautui Oy. Tuottajain Maito Ab-nimiseen yhtiöön, joka tulee harjoittamaan meijeriliikettä ja rakentaa uuden nykyaikaisen ja monipuolisen meijerilaitoksen Riihimäen Herajoelle. Rakennustyöt aloitetaan v. 1965, ja meijeri valmistuu vuoden 1966 aikana.

Riihimäen Meijeriliike on tehnyt uraauurtavaa työtä maidontuotannon, sen jalostuksen ja markkinoimisen edistämiseksi. Uudet tehtävät ja tavoitteet odottavat nyt meijeritaloudenkin alalla entistä tehokkaampaa palvelua kehittyvän yhteiskuntamme hyväksi. Menneet vuodet ovat todistamassa, että tälläkin alalla Riihimäen talousalue on hoitanut tehtävänsä esimerkillisellä tavalla.

KANSAINVÄLISET 9.–14. 6. 1964

TANHUJUHLAT

Riihimäen teollisuuslaitosten joukkoon kuuluu myös yksi OTK:n omistama laitos, nimittäin Tehtaankadulla sijaitseva OTK:n Ravintojalostetehdas. Sen erikoisalana ovat rasvasekoitteet — vanhalta nimeltään pullokerma — sekä Jaffina-merkkiset mehutiivisteet.

Tehtaalla on monivaiheinen historia. Rouva Leena Paloheimo oli 1926 ryhtynyt rasvasekoitteiden valmistukseen Riihimäen naapurissa Lopella, mutta myynyt kahden vuoden kokeilujen jälkeen koneet vuorineuvos Björn Strandellille, joka oli sitten aloittanut tuotteiden myynnin uudelleen Oy Kermoke Ab:n nimissä. Valmisteiden ja tehtaan nimikin oli kuitenkin muutettava, ja niiksi tulivat Tarmoke ja Oy Tarmoke Ab. Vuonna 1950 yhtiö osti tehdaskiinteistön Riihimäeltä ja muutti sinne vanhan tehtaan koneet. Tämä laitos sitten siirtyi OTK:n omistukseen 17. kesäkuuta 1958. OTK aloitti koneiden ja valmistusmenetelmien uusimisen välittömästi, perusti tehtaaseen käyttölaboratorion ja ryhtyi myös kiinteistön korjaukseen. OTK keskuslaboratorio puolestaan teki suuren joukon kokeita ja tutkimuksia uusien mahdollisimman korkealaatuisten tuotteiden aikaansaamiseksi. Tässä se onnistuikin.

Rasvasekoitteiden valmistukseen käytetään kahta pääraaka-ainetta: rasvatonta maitoa ja puhdasta kookosrasvaa. Monimutkaisen käsittelyn jälkeen raaka-aineet muuttuvat rasvasekoitteiksi, joille on ominaista monikäyttöisyys, maukkaus, kestävyys ja hinnan halpuus. Nykyisin näitä OTK:n 'pullokermoja' on kahta laatua:

10-prosenttinen Rengas-Tarmoke ja 20-prosenttinen Punahilkka. Niiden menekki on miljoonia pulloja vuodessa.

Huhtikuussa 1963 tehdas ryhtyi perusteellisten kokeilujen jälkeen valmistamaan Jaffina-mehutiivistettä, jonka raaka-aine on kotoisin Israelista, aurinkoisesta appelsiinimaasta. Tiivistettä on kahta lajia, appelsiini- ja sitruuna- ja alkuperäiseen luonnontuotteeseen on lisätty vain makeuttamisainetta. Kolmantena on tässä sarjassa Puna-Jaffina. Erikseen kuuluu tehtaan tuotevalikoimaan mustaherukkatiiviste. Vaikka Jaffinan tulosta markkinoille on kulunut vasta vuosi, on sitä ehditty myydä jo toista miljoonaa pullollista.

OTK:n Ravintojalostetehdas

Sekotus- ja esisterilisointikoneistot. Taustalla kookosrasvavarastotankit.

Pullojen täyttö ja korkkaus tapahtuu koneellisesti.

Ri-Le Oy:n tuotantolaitos. Etualalla leipomo ja oikealla työnjohtajien rivitalo, takana viljavarasto.

Ri-Le Oy

Nykyaikainen suurleipomo ja viljavarasto Riihimäellä Hirsimäen teollisuusalueella. Yhtiö on perustettu v. 1960. Sen osakkaina ovat SOK sekä Riihimäellä, Hyvinkäällä ja näiden ympäristökunnissa toimivat jäsenosuuskaupat. V. 1961 aloitettiin 11 300 m^3 suuruisen leipomon rakennustyöt, jotka päättyivät syksyllä 1962. 17. 9. 62 alkoi varsinainen tuotantotoiminta. Viljavaraston rakennustyöt alkoivat 1962 kesällä ja päättyivät v. 1963 heinäkuussa, mutta jo vuoden 1963 alusta voitiin ryhtyä viljan käsittelyyn ja varastointiin. Viljavaraston toiminta tapahtuu nykyaikaisin konein ja menetelmin. Sen siiloihin voidaan varastoida erilaista viljaa yhteensä 5 miljoonaa kiloa. Vastaanotettu vilja puhdistetaan myllyille lähetettävään kuntoon ja tarvittaessa kuivataan. Leipomon toiminta käsittää kaikenlaatuisen pehmeän ruoka- ja kahvileivän valmistuksen, kaikkia alan tuotteita valmistavan kondiittoriosaston, ja lisäksi se valmistaa erilaisia vehnä- ja grahamkorppuja. Ri-Le:n pehmeäleipätuotanto markkinoidaan Riihimäellä, Hyvinkäällä, Järvenpäässä, Hämeenlinnassa ja niiden ympäristökunnissa sekä osaksi myös Valkeakoskella, Toijalassa ja Viialassa. Pääosa korpputuotannosta markkinoidaan Etelä- ja Itä-Suomessa, mutta määrättyjä tuotteita leviää koko maahan.

Yhtiön leipomossa on työntekijöitä ja toimihenkilöitä eri tehtävissä tässä vaiheessa 53 henkilöä. Työssä käytetään apuna koneita, ja työt tehdään kahdessa vuorossa. Toimintakauden vilkkaudesta riippuen työskentelee viljavarastossa 4—6 henkilöä, ja vilkkaimpina viljan vastaanottoaikoina, kuten esim. syksyllä, työskennellään viljavarastossa kolmessa vuorossa.

Ri-Le Oy:n tuotantotoiminnan ajan mittaan kasvaessa täyteen laajuuteensa, voidaan työntekijämäärää vielä jonkunverran lisätä.

Kauppakin käy

Riihimäen Vähittäiskauppiasyhdistyksen puheenjohtaja, kauppias Helle Saarinen Ryttylästä kertoi Riihimäki-Julkaisua varten Riihimäen alueen yksityiskauppiaitten toiminnasta seuraavaa:

”Kun Riihimäen Vähittäiskauppiasyhdistys perustettiin 11. 1. 1951, liittyi tähän yhdistykseen välittömästi n. 40 Riihimäen ja sen lähialueeen kauppiasta. Vuoden 1963 lopussa oli yhdistyksessä 64 jäsentä ja voidaankin oikeutetusti sanoa, että Riihimäen Vähittäiskauppiasyhdistykseen kuuluu miltei kaikki alueen elintarvike- ja sekatavara-alojen kauppiaat. Tämä Riihimäen paikallisyhdistys kuuluu puolestaan Suomen Vähittäiskauppiasliiton Riihimäen piiriin.

Riihimäen Vähittäiskauppiasyhdistyksen toiminta on erittäin vireää. Johtokunta on pitänyt kahden viime vuoden aikana yhteensä 26 kokousta käsitellen kauppiaitten ja heidän henkilökuntansa ammattiin välittömästi liittyviä kysymyksiä. Yhdistyksen jäsenet ovat samana ajanjaksona kokoontuneet yhdeksään eri kokoukseen, joissa on keskusteltu kulloinkin ajankohtaisista asioista. Kokouksen aiheena on ollut mm. Riihimäen kaupungin terveydenhoitoviranomaisten määräykset, joita eläinlääkäri I. Halinen ansiokkaasti tulkitsi. Kahdessa muussa kokouksessa käsiteltiin uuden liikevaihtoveron tuomia pulmia.

Riihimäen Vähittäiskauppiasyhdistyksen toimintaan ovat kuuluneet myös tutustumiskäynnit maamme eteläosissa sijaitseviin huomattavimpiin, pääasiassa elintarviketeollisuuteen kuuluviin, teollisuuslaitoksiin. Kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana näitä matkoja tehtiin kaikkiaan 8.

Vähittäiskauppojen toimintaa on viime vuonna sävyttänyt voimakas aktiivisuus. Tämän ovat varmasti myös kuluttajat huomanneet, sillä mm. osastomyymälät muuttuvat yhtenäis- tai valintamyymälöiksi, tavaravalikoimat kasvavat jne.

Myös vähittäiskaupan sisällä tapahtuu suuria muutoksia, ja jotta leikissä pysyttäisiin mukana, on niin kauppiaitten kuin myös heidän henkilökuntansakin jatkuvasti kehitettävä itseään. Erilaisia myyjille tarkoitettuja kursseja on pidetty useita. Näihin on osallistunut n. 200 myyjää. Lisäksi valtakunnallisissa ammattitietokilpailuissa tai K-ryhmän myyntikoulussa on ollut n. 60 myyjää samana aikana.

Yksityisten vähittäiskauppiaitten toimintaan on selvästi viime vuosina tullut mukaan ryhmittyminen. Suuri osa yhdistyksemme jäsenkauppiaista onkin aina ollut oman keskusliikkeensä asiakkaita ja osakkaita, niinpä he ovatkin liittyneet K-ryhmään, jonka tunnuksena on K-kilpi.

Tähän K-ryhmään kuuluvien vähittäiskauppojen toiminnalle oli erittäin merkityksellistä, että kauppiaitten omistama keskusliike Kesko Oy perusti uuden konttorin vuoden 1961 lopussa Riihimäelle. Tällöin saatiin sekä keskusliikkeen varastot, että myös kenttäosaston liikkeenjohdollinen, neuvonnallinen ja mainonnallinen apu Riihimäen alueen K-kauppiaitten tueksi. Keskon Riihimäen konttorin perustamisesta lähtien onkin yhdistyksemme alueella perustettu joko uusia, tai täydellisesti uusittu, yhteensä 14 vähittäiskauppaa ja pidetty 8 eri tavaroihin kohdistuvaa yhteistä myyntikampanjaa, ja näitten kuin monien muidenkin toimintojen onnistumiselle on juuri Keskon ammattihenkilöiden antama asiantuntemus ollut erittäin suurimerkityksellinen.

Kuten ylläolevastakin selviää, on alueemme yksityinen vähittäiskauppa tehnyt paljon työtä pysyäkseen aikansa tasalla. Työ on kannattanut, sillä alueemme yksityinen vähittäiskauppa on säilyttänyt osuutensa, onpa käsitykseni mukaan sitä lisännytkin. Senvuoksi yhdistyksemme jäsenkauppiaat katsovat luottavaisin mielin tulevaisuuteen.”

Sokos-Kara

Jatkuvasti kasvava tavarataloketju on eräs SOK:n uusimmista asiakaspalveluun liittyvistä toimintamuodoista. Tavaratalo SOKOS-KARA:n tarkoituksena on tarjota ostajille entistä paremmat mahdollisuudet keskittää ostonsa saman katon alle. Tavaratalo on perustettu Riihimäelle v. 1961. Tänä lyhyenä aikana siitä on kehittynyt alallaan paikkakunnan suurin tavaratalo. SOKOS-KARA:n tavaravalikoimat käsittävät täydelliset tekstiili-, jalkine- ja rautaosastot sekä elintarvikkeiden omapalvelumyymälän. Myyntipinta-ala on n. 2.999 m^2 ja erillisiä osastoja 9 kpl. Henkilökuntamäärä on lähes 100 toimihenkilöä.

SOK-laisen osuuskaupan toimintaa Riihimäellä

Osuuskauppa Kara on perustettu vuonna 1960. Toimialue käsittää Riihimäen kaupungin lisäksi Janakkalan kunnan. Alkutoiminta on ollut erittäin voimakasta. Neljässä vuodessa on perustettu 20 uutta toimipaikkaa, joista suurin osa on täysin moderneja omapalvelumyymälöitä. Hotelli-Ravintola SEURAHUONEEN lisäksi on liikkeellä 3 kahvilabaaria: KATRIINA, KORONA ja ROSITA-konditoria. Liike harjoittaa myös laajaa maataloustuote- ja tarvikekauppaa, joiden keskustoimipaikka sijaitsee Keskuskatu 6:ssa.

Jäseniä on n. 1000.

Osuuskauppa harjoittaa myös säästökassaliikettä.

Hotelli ja Ravintola Riihimäen Seurahuone, joka on viime aikoina täysin modernisoitu ja täyttää korkeatkin vaatimukset.

Osuusliike Ahjo

Osuustoiminta virisi Suomessa vuosisadan vaihteen edellä. Osuustoimintalaki astui voimaan vuonna 1901, mutta jo aikaisemminkin oli tehty yrityksiä osuuskuntien perustamiseksi.

Hyvinkäälle perustettiin osuuskauppaliike jo niin varhain kuin vuonna 1902. Saman vuoden toukokuun 12 päivänä avattiin Hyvinkään Osuuskauppakunnan ensimmäisen myymälän ovi. Tämän osuuskunnan nimi on jo vuosikymmeniä ollut Osuusliike Ahjo.

Myös Riihimäellä tunnettiin suurta mielenkiintoa osuustoimintaa kohtaan. Miehissä ja naisissa aloitettiin alustava jäsenhankinta oikein kilpailumielessä paikkakunnalla. Yli sata jäsentä kertyi tuota pikaa, ja niin Osuusliike Ahjon ensimmäinen myymälä avattiin Riihimäelle vuonna 1916. Vaatimattomasta alusta myymälä ja myymäläverkosto kasvoi Riihimäen alueella voimakkaasti. Vuonna 1940 rakennettiin Osuusliike Ahjolle Riihimäelle upea ja palvelukykyinen taravatalo Riihimäen Kirjapaino Oy:ltä ostetulle tontille. Näin jälkeenpäin voimme todeta, että rakentaminen tapahtui yhdennellätoista hetkellä, sillä puhjennut toinen maailmansota aiheutti täydellisen sekasorron talouselämässä ja monet ennen sotaa rakentamatta jääneet suuret suunnitelmat ovat joutuneet arkistojen hyllyille.

Riihimäki kasvoi, ja Osuusliike Ahjo kasvoi paikkakunnan mukana. Myymäläverkosto laajeni. Tavaratalokin osoittautui pieneksi. Niinpä vuonna 1959 aloitettiin tavaratalon laajennustyöt Riihimäellä. Rakennuksessa olleet asunnot muutettiin suurimmalta osin I lk:n hotelliksi. Ravintola uusittiin perusteellisesti. Hotelli-ravintolan nimeksi tuli KAUPUNGINHOTELLI.

Samaan rakennukseen perustettiin toinenkin ravintola, TILHI — Ahjon ensimmäinen itsepalveluravintola. Elintarvikeosastot muutettiin nykyaikaiseksi yhteismyymäläksi, ja seuraavana vuonna rakennettiin lähes 4 000 m^3 käsittävä siipirakennus, joka yhdistettiin tavaratalon vanhaan osaan. Näin Riihimäen kaupunkikuvaan saatiin todella edustava, ajanmukainen ja monipuolinen tavaratalo palvelemaan Riihimäen kaupungin ja sen laajan maakunnan väestöä. Myös elintarvikemyymälöiden verkostoa on jatkuvasti uudistettu ja rakennettu komeita uusia myyntipisteitä, joista mainittakoon Sipusaaren ja Otsolan asuntoalueiden nykyaikaiset elintarvikemyymälät. Osuusliike Ahjo kulkee tiennäyttäjänä myymäläkulttuurin alalla.

Osuusliike Ahjo on yli kuuden vuosikymmenen aikaan kasvanut Hyvinkään ja Riihimäen talousalueiden suurimmaksi vähittäiskauppaliikkeeksi, kohoten liikevaihto vuonna 1963 26.271.330,78 markkaan.

Tämän päivän Ahjo Riihimäellä

TAVARATALO, joka käsittää 12 erikoisosastoa
ELINTARVIKEMYYMÄLÖITÄ 16
KAUPUNGINHOTELLI
RAVINTOLA TILHI
RAVINTOLA RITY
LASITEHTAAN RUOKALA
BAAREJA 3
HENKILÖKUNTAA 185

Vuosikymmenien kuluessa ehtii elinvoimaisella paikkakunnalla tapahtua yllättävän paljon. Siitä on oivallisena esimerkkinä Riihimäen kaupungin nopea kasvu ja kaikinpuolinen kehitys. Jatkuvasti kehittyvä kaupunki ja laaja sekä vauras maakunta ympärillä, siihen perustuu ja tulee edelleen perustumaan myös Osuusliike Ahjon jatkuva laajentuminen ja kasvu.

Riihimäen Yrittäjät r.y.

Maallemme ja kansallemme raskas talvisota oli käyty loppuun tunnetuin seurauksin. Mm. Riihimäki oli rikki pommitettu melkein jokaista taloa myöten. Koko maa eli epämääräisen odottavan tunnelman vallassa. Elettiin päivästä toiseen kaikenlaisten huhujen kulkiessa suusta suuhun. Päivän välttämättömät työt tehtiin jonkinlaisen tiedottoman pelon vallassa. Kaikenlainen aatteellinen ja ammatillinenkin yhdistystoiminta oli tyystin loppunut. Näin tuli pitkä, pimeä syksy vuonna 1940.

Edellisenä vuotena oli paikkakunnalle muuttanut useita liikealan miehiä. Näiden, sekä jo aiemmin Riihimäellä vaikuttaneiden liikemiesten kesken syntyi ajatus perustaa yhdistys, johon voisi liittyä kaikki kaupan ja teollisuuden yksityisyrittäjät, pienet ja suuret ja muutkin henkilöt, jotka hyväksyivät vapaan yksityisyritteliäisyyden hengen ja ajatuksen.

Ravintola Allinnan kabinettiin kutsuttiin asiasta kiinnostuneita henkilöitä. Kutsua noudatti alun toistakymmentä henkilöä. Yhdistyksen perustamisesta oltiin yksimielisiä. Nimeksi päätettiin Riihimäen Yksityisyrittäjät r.y. Ensimmäisiksi yhdistyksen virkailijoiksi valittiin puheenjohtajaksi tarkast. Aarne Hautala, sihteeriksi johtaja Kaarlo Tissari ja rahastonhoitajaksi johtaja Antti Talvio. — Mainittakoon tässä, että nämä samat miehet hoitivat tehtäviään puolen toistakymmentä vuotta. Toiminnan ohjeeksi otettiin jäsenkunnan pitäminen ajan tasalla sekä kunnan että valtion talouspoliittisissa kysymyksissä, henkilökunnan kouluttaminen sekä jäsenkunnan viihdyttäminen. Monet tunnetut talousmiehet ovat yhdistyksen toimesta vuosien varrella käyneet esitelmöimässä ja antamassa tilannekatsauksia. Liikelaitosten toimihenkilöille on järjestetty monenmoisia kursseja ja kilpailuja. Kaikki mukana olleet tietävät, kuinka hauskoja yrittäjien järjestämät viihdytystilaisuudet ovat olleet.

Monet muistavat Riihimäen kauppalan 25-vuotisjuhlien yhteydessä Riihimäen Yksityisyrittäjien järjestämät ensimmäiset sodanjälkeiset messut. Nämä Riihimäen Messut, vaikka olivatkin ankaran säännöstelyn aikana, kokosivat silloin lähes 15.000 katsojaa. Näytteille asettajina oli koko Riihimäen ja ympäristön teollisuus ja kauppa.

Viisikymmentäluvun puolivälissä syntyi ajatus Riihimäen Kauppaseura ry:n ja Riihimäen Yksityisyrittäjät ry:n yhdistämisestä. Monien neuvottelujen jälkeen tämä tapahtuikin ja samalla otettiin yhdistykselle uusi nimi Riihimäen Yrittäjät ry. Samoihin aikoihin syntyi myös ajatus uuden kokous- ja kerhotalon rakentamisesta yhdistykselle. Asiaa ajoi silloin puheenjohtajana toiminut varat. Voitto Kunnas erittäin tarmokkaasti. Koska yhdistyksen taloudelliset resurssit olivat melkoisen rajoitetut, päätettiin ottaa yhteys muihin paikkakunnalla toimiviin yhdistyksiin ja lukuisien neuvottelujen jälkeen päätettiin rakennuttaa k.o. talo. Näin syntyi Torikatu 1 tontilla sijaitseva Riihimäen Kerhotalo Oy, josta Riihimäen Yrittäjät omistavat neljannesosan. Varsinaisen rakennusvaiheen aikana toimi yhdistyksen puheenjohtajana teollisuusneuvos Veli Orava. Jo aiemmin mainittujen puheenjohtajien lisäksi on yhdistyksen visanuijaa tarmokkaasti heilutellut myös toimitusjohtaja Väinö Virkki, konttoripäällikkö Urho Koskinen sekä viimeiset pari vuotta toimitusjohtaja Veikko Järvinen.

Koko yhdistyksen toiminnan ajan on sen jäseniä tarvittu myös koko maan käsittävissä Yksityisyrittäjien toiminnoissa, huomattavillakin paikoilla. Jäsenmäärä on nykyisin n. 150.

Jo varhain otti yhdistys itselleen puolison, perustamalla yhdistyksen yhteyteen naisjärjestön (Yrittäjänaiset), jonka toiminta on aina ollut erittäin pirteätä ja tarmokasta. Avioliitosta syntyi myös seuraava polvi (Yrittäjänuoret), jonka toimeenpanemien "autorallien" maine on vierinyt yli maan rajojen.

Yhdistyksen toiminnan ohjeena on aina ollut paikkakunnan taloudellisten olojen kohentaminen sekä kaikenlainen yksityisen ysitteliäisyyden henkinen tukeminen ja ennen kaikkea usko yksityisen taloustoiminnan paremmuuteen valtiojohtoisen ja muun kollektiivisen taloustoiminnan sijasta.

Keskon Riihimäen konttori

Riihimäki ympäristöineen on maamme yleisessä markkina-aluejaoituksessa laskettu kuuluvaksi Helsingin markkinointialueeseen, mikä tarkoittaa lyhyesti sanoen sitä, että tätä aluetta on hoidettu tukkuliikkeitten ja teollisuuden taholta Helsingistä käsin.

Näin oli asia myös Kesko Oy:n, maamme yksityisten vähittäiskauppiaitten omistaman valtakunnallisen keskusliikkeen konttoripiirijaon kohdalla aina vuoteen 1961 saakka, jolloin silloisen Helsingin konttoripiirin pohjoisosasta eli Hyvinkään, Riihimäen ja Hämeenlinnan myyntialueista muodostettiin Keskon Riihimäen konttoripiiri.

Syyt Helsingin konttoripiirin jakamiseen johtui-

vat konttorin toimintatilojen riittämättömyydestä toiminnan jatkuvasti kehittyessä. Uuden konttorin sijoituspaikka määräytyi Riihimäelle paikkakunnan edullisen sijainnin sekä tarkoituksenmukaisten toimitilojen järjestymisen perusteella. Konttori toimii Oravan Tehtaat Oy:ltä vuokratuissa, n. 4300 m² käsittävissä tiloissa, joihin on sijoitettu myyntihallin ja tarpeellisten konttoritilojen ohella elintarvike-, rauta- ja maatalousvarastot niihin liittyvine erikoistiloineen, joista mainittakoon konehalli, kylmä- ja pakastehuoneet, lämmin kuormaushalli jne.

Riihimäen konttoripiiri käsittää alueen, jolla asuu n. 150 000 henkeä. Konttorin asiakaskunnan rungon muodostavat 150 K-kauppiasta, jotka käyttävät pääostopaikkanaan keskusliikkeensä Riihimäen konttoria. Edelleen konttorin asiakaskuntaan kuuluu muita yksityisiä vähittäiskauppoja sekä teollisuus- ja laitosasiakkaita.

Henkilökuntaa Keskon Riihimäen konttorissa on n. 100 henkeä. Myyntiosastoja on kolme: elintarvike-, rauta- sekä maatalous- ja koneosastot. Näiden lisäksi ovat konttorityöosasto, varasto ja kuljetus sekä kenttäosasto, johon viime mainittuun kuuluu K-kauppojen toimintaa avustava ja tukeva neuvonta- ja markkinointihenkilöstö.

Uuden konttorin toiminta on lähtenyt varsin ripeästi alkuun. Kun laskettu lähtömyynti v. 1961 oli Riihimäen konttoripiirin asiakkaille vähän alle 20 milj. nmk, oli vuoden 1962 myynti jo 25 milj. nmk sekä vuoden 1963 myynti n. 32 milj. mk. Viimeksi mainittuna vuonna konttorin varastoista kuljetettiin tavaraa yli 8000 to ja konttorin autot ajoivat yli 200 000 km.

Sama myönteinen kehitysilmiö ja kasvuvauhdin nopeutuminen on ollut havaittavissa myös konttoripiirin K-kauppiaskunnan kohdalla. Uusien liikkeitten perustaminen, entisten voimakas uusiminen sekä yleensä tehostunut liikkeenjohto ja markkinointi ovat osaltaan johtuneet keskusliikkeen parantuneista tukitoimenpiteistä.

Myös Riihimäen talouselämän kohdalla merkitsee Keskon Riihimäen konttorin perustaminen vilkkaampaa ja monipuolisempaa toimintaa, jonka vaikutukset heijastuvat monille tahoille, eikä vähiten kunnallisessa mielessä, sillä onhan Kesko eräs huomattavimmista veronmaksajista ja työtilaisuuksien antajista paikkakunnalla.

Oy Renlund Ab:n Riihimäen myymälä

"Vanha Renlund"

Toukokuun 2. päivänä 1941 avattiin Renlund-yhtiön Riihimäelle perustetun sivuliikkeen ovet yleisölle. Oston kautta oli Riihimäen Rauta Oy siirtynyt Renlundin omistukseen vuoden alussa, ja rautakauppatoimintaa ryhdyttiin jatkamaan entisessä liiketalossa Hämeenkatu 34, jossa sijaitsi nyt jo purettu 2-kerroksinen puurakennus.

Riihimäen myymälä oli helsinkiläisen Renlund Osakeyhtiön kymmenes sivuliike, ja sen paikalliseksi johtapaksi nimitettiin Otto F. Räsänen. Hänen johdollaan liike toimi kymmenen vuotta, minkä jälkeen vuonna 1952 uudeksi johtajaksi saapui pääkonttorista Paavo Miettinen, joka toimii tässä tehtävässä edelleen.

Vuoden 1963:n alussa Riihimäen Renlundin oli hakeuduttava vanhasta toimipaikastaan muualle, sillä kiinteistön omistajalla oli muita suunnitelmia, ja jo vanhaksi käynyttä puurakennusta ryhdyttiin purkamaan uudisrakennuksen tieltä. Renlund sai väliaikaiseksi sijoituspaikakseen huoneiston Kauppakatu 6:sta, missä varsin ahtaissa ja epäkäytännöllisissä tiloissa toimittiin miltei tasan vuosi. Helmikuun 18. päivänä 1964 avasi Renlundin Riihimäen myymälä ovensa nykyisessä toimipaikassaan Hämeenkatu 6:ssa, missä sillä on tosin pienehköt, mutta sitä käytännöllisemmät myymälätilat kahdessa kerroksesssa. Tämän lisäksi liikkeellä on varsin suuri ja asianmukainen varasto Paroninmäen teollisuusalueella, missä katon alaista varastotilaa on 600 m².

-KOTISEUTUTYÖ YHDISTÄÄ JA RAKENTAA-

Kiitämme kaikkia niitä liike- ja teollisuuslaitoksia, jotka ovat tukeneet tätä julkaisua.

RIIHIMÄKI-SEURA

Liity jäseneksi omaan kotiseutuyhdistykseesi

RIIHIMÄEN LASI OY